

Geodetsko društvo LRS
LJUBLJANA

1537

Vestnik

Geodetskega
društva

L.R.S.

Leto: II.

Štev.: 4

1954

GEODETSKO DRUŠTVO SLOVENIJE
L J U B L J A N A

G R A D I V O

za

OBČNI ZBOR DRUŠTVA

V

L J U B L J A N I
dne 2.aprila 1955

I S E B I N A :

Go začljučku letnika - /Uredništvo/
Obvestilo članom o občnem zboru društva

II. Organizacijsko delo :

Poročilo predsednika /A. Košir/

Poročilo tajnika /G. Brüfach/

Blagajniško poročilo

Fredračun za leto 1955.

III. Strokovno delo in problematične vprašanja:

Revizija katastra v LK Sloveniji /Trnovec/

Stanje katastra v goriškem obraju /Gathnik/

Metode dela kat. novih fizmer v Franciji /ing. Mihalovič/

Izmera mest v Sloveniji /Flarič/

Triangulacija v LKS-perspektivni planinci /ing. Rudl/

Vratek referat o šolstvu /Zadnik/

III. Plenumi in sklepi :

Plenum Geod. društva LRS 7.II.1955

Plenum geod. strokovnjakov v Novem Sadu

Sklepi s plenuma v Novem Sadu

IV. Vesti :

Pregled strokovnih predavanj 1954 - 1955

Slovo od zasluznih strokovnih uslužbencev

OB ZAKLJUČKU LETNIKA .

Že v prejšnji številki smo omenili, da bomo s to številko zaključili drugi letnik "Vestnika".

Nedvomno smo imeli ob začetku mnogo težav bodisi zaradi samega tiska, še več pa zaradi dopisov, ker so vedno prihajali z veliko zamudo.

Lahko ugotovimo, da so bile vse številke nekoliko pomanjkljive. Predvsem naj omenimo zadnjo, ker smo manjšatero kritiko slišali na njen račun. Nekateri so se obregnili ob slovnične napake, drugim ni bil po volji sam slog. Gotovo so imeli do neke mere prav, vendar naj nam bralci dovolijo, da jim pojasnimo vzroke.

Slovnične napake so nastale v glavnem samo pri tiskanju. Kdor pozna postopek ciklostiranja ve, da pri tem načinu tiskanja ne moremo izvesti tiskovne korekture. Slog pa je pri strokovnih člankih stvar piscev in v manjši meri uredništva. Poleg tega naj dodamo, da smo članke v prejšnji številki prevedli iz srbohrvaščine, kjer so bile že v samem tekstu napake, bodisi zaradi neobvladanja knjižnega jezika, bodisi zaradi prepisovanja. Sicer pa je naloga prevajalca, da se drži smisla.

Sedaj smo na prehodu v novo poslovno leto. Prepričani smo, da bo naše uredništvo izdajalo list redno, v kolikor bo dobilo pravočasno rokopise. V tej zvezi naprošamo naše članstvo, da bo pri dopisovanju bolj aktiven. Naš program v tekočem letu je precej obsežen, saj mislimo izdati šest številk. Le z vašo pomočjo bomo lahko z uspehom zastopali slovensko glasilo našega društva.

U r e d n i š t v o

Vsem članom Geodetskega društva LR

Obveščamo vse člane, da bo občinsko društvo v soboto dne 3. aprila 1955. dopoldne v dvorani Doma železničarjev na Trgu Osvobodilne fronte (ob ljubljanskem glavnem kolodvoru).

Dnevni red občnega zbora :

Dopoldanski del :

- 1/ Otvoritev.
- 2/ Izvolitev delovnega predsedstva.
- 3/ Izvolitev kandidacijske komisilne komisije.
- 4/ Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika.
- 5/ Poročilo nadzornega odbora.
- 6/ Razprava o poročilu odbora.
- 7/ Poročilo kandidacijske komisije.
- 8/ Volitve novega odbora.
- 9/ Predlog proračuna za leto 1955.
- 10/ Poročilo volilne komisije.
- 11/ Sprejem resolucij in sklepov.
- 12/ Razno.

Popoldanski del z nadaljevanjem ob 14.30^h.

1/ Referati :

- a/ Revizija katastra v LR Sloveniji /Trnovec/
Stanje katastra v goriškem okraju /Gatnik/
Metode dela kat. novih izmer v Franciji /ing. Mihalovič/
 - b/ Izmera mest v Sloveniji /Klarič/ in
koreferata: Maribor /Lorber/
Celje /Štajner/
 - c/ Triangulacija v LRS-perspektivni plan /ing. Rudl/
 - d/ Kadri in šolstvo /Zadnik - Steiner O./
- 2/ Razprava o referatih.

Istega dne ob 20.30 urih bo v Osrednji
študentski menzi na Miklošičevi cesti
družabni večer društva.

Vabilo rešlamirajte pri Geodetskem
društvu LRS, Ljubljana, Šaranovičeva 12
ali na tel. štev. 30-440.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

I. ORGANIZACIJSKO DELO

POROČILO PREDSEDNIKA NA OBČNEM ZBORU DNE 2. IV. 1955.

Dejavnost in uspehi naših strokovnih društev so predvsem odvisni od sodelovanja, pomoči in zaupanja članstva ter vseh onih činiteljev izven strokovnega dela, preko katerih se razvija naš družbeni sistem v katerem delujejo naša strokovna društva, ne samo z nalogo strokovnega izpopolnjevanja članstva, ampak predvsem tudi v nudenju pomoči pri strokovni vzgoji delovnih ljudi sploh. Da bi društvo v svojem delu čim uspešneje pomagalo pri nalogah in problemih, ki interesirajo tako naše sindikate kot strokovna društva, je bila na skupni seji predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov in zveze društev inženirjev in tehnikov sprejeta posebna resolucija, v kateri je povdarjena nujnost sistematičnega sodelovanja v cilju dviga tehnične kulture, dviga storitnosti dela, pri uvajanju novega plačnega sistema, pri določanju norm, organizaciji delovnih mest itd. Iztotako je bila povdarjena misel, da se družbeno ekonomika vzgoja v kolektivih rada izmaliči, bodisi v abstraktno obravnavanje družbene problematike, bodisi zgolj v tehnokratski smeri, katere skrajnost pa sama zase ne more nuditi temeljitega znanja. Uvodoma teh nekaj besed zaradi bodičega še bolj intenzivnega dela našega društva tudi na področju vsesplošnega izobraževanja naših članov in organizacije predavanj v korist delovnih ljudi.

Lanski občni zbor našega društva je bil prvi v zgodovini našega strokovnega življenja in nam je začrtal s sprejetimi sklepi nadaljno pot in delo našega društva. Značilnost pretekle dobe društva je njegova organizacijska učvrstitev. Z ustanovnimi občnimi zbori podružnic v Kopru, Celju in Mariboru je zankrat podana popolna garancija za delovanje društva v celoti, obenem pa pa omogočena povezava z mestnimi DIT-ji, kjer sta posebno podružnici Koper in Maribor aktivni.

V svojem nadaljnem izvajanju bi se predvsem zadržal na izvajanju sprejetih sklepov v delo. Društveni odbor je predvsem stremel za tem, da se sklepi, sprejeti na lanskoletni skupščini, izvajajo. Pri tem bi poddaril, da so nekateri sklepi trajnega, drugi pa trenutnega značaja, da so nekateri, že izvršeni, medtem ko se na uresničitvi drugih dela in so še nadalje naloga bodočega odbora.

Sklepe smo objavili v posebni številki našega Vestnika štev. 4/55 ter bi po vrstnem redu obračunaval njih delo in problematiko.

1/ Organizacijska vprašanja:

Sklep pod štev. I je zapopaden v prvem odstavku tega referata in je osnovna naloga vsega našega delovanja. Osnuvanje podružnic je izvršeno. Geodetski strokovni svet se bo formiral, čim bo objavljena uredba o organizaciji geodetske službe v LRS.- Za izdelavo potrebnega teh. prilöra in manjšega instrumentarija je društvo obdelalo poseben referat "Geodetski instrumenti", kateri je bil

dostavljen tudi ostalim republikam in obravnavan na strokovnem posvetovanju v Novem Sadu. Obračnavanje strokovnih pravilnikov in predpisov spada v pristojnost Savezne geodetske uprave, dostavljen je osnutek pravilnika za novo izmero, ki pa še ni dokončno obdelan, ter bo društvo dalo svoje pripombe.

Uveljavljanje zahteva, da so geodetske osnove in načrti izdelani od za to pooblaščenih geodetskih strokovnjakov. To je društvo izvajalo in izvaja še naprej. Geodetska uprava je izdala pooblastila za izvrševanje geodetske službe pri posameznih ustanovah, podjetjih in projektantskih birojih ter raznih drugih, ki v svojem delovragu izvršujejo geodetska dela. Seznama pooblaščencev društvo še ni prejelo.

Problematika šolstva bo obravnavala poseben referat. Smatram za pravilno, da je potrebno med operativno, znanstveniki in šolo popolno sodelovanje, da je društvo le premalo skrbelo za poglabljjanje tega sodelovanja, čeprav imamo v Šolskem odboru Srednje gradbene šole našega predstavnika. Pri tem mislim na konkretne predloge, h katerim bi moralо društvo signalizirati napake učnih načrtov in vzgoje. Splošno obravnavanje problematike srednjega šolstva na sploh, pa je bila zelo intenzivna ter kot tako tudi obravnavana na strokovnem posvetu po komisiji pri društvu in v Novem Sadu.

Eden izmed sklepov je bilo obravnavanje in dodelitev dodatnih plač. Društvo je intervernilo v nekaj primerih in to samo tam, kjer je bila potrebna dodelitev, medtem ko smo šele v zadnjem času zvedeli za izredno tričeče primere nepravilno dodeljenih dodatnih plač pripravnikom in drugim uslužbenem, kar se posebno dogaja pri uslužbencih OLO-jev. Slučaji so šefom kat. uradov znani in je čudno, da se te nepravilnosti privrjavajo z raznimi izgovori, ki niso na mestu in ki vodijo v izenačenje in uravnitvijo.

V zvezi z akcijo za priznanje visokošolske izobrazbe in napredovanja geodetov v VI. plačilni razred, je društvo odposlalo predstavko "Odboru za pretstavke i žalbe" Saveznog veća Narodne skupštine u Beogradu. Po pretresu predloga je zakonodajni odbor predložil zadevo Zvezi sindikatov FLRJ, ki je preko republiškega odbora sindikata drž. org. in ustanov, konsultirala tudi podružnico sindikata Geodetskega zavoda LRS. V svojem zelo obširnem poročilu in obrazložitvi je predmet vrnjen v nadaljni postopek. V utemeljitvi, ki jo je podal sindikat je podana tudi zahteva o napredovanju geometrov v upravni službi do VII. plač. razreda in Geod. ridarjev do XII. plač. razreda. Z utemeljitvijo predlogov je društvo soglašalo. Na plenumu v Novem Sadu je izjavljeno, da se zadeva še nadalje preučuje in bo v kratkem rešena.

Po upravni liniji je bilo tudi rešeno vprašanje plačevanja kat. taks, določitev pavšalnega terenskega dodatka v mestu podan je konkreten predlog za Mestno področje Ljubljana, katero je na pretresu zasedanja mestne skupščine.

Društvo je nadalje obravnavalo predlog "Uredbe o organizaciji geodetske službe v LRS" in dalo svoje pripombe. Uredba bo izšla v teku tega meseca. Društvo je pri Izvršnem svetu LRS povdarilo nujnost takšne uredbe, ki bi bila z ozirom na specifično ureditev geodetske službe v LR Sloveniji še posebno aktualna.

Na lanskoletnem občnem zboru smo sprejeli sklep "Podpreti je prizadevanje geodetskega instituta pri preučevanju novih metod dela in izpopolnjevanju geod. instrumentarija, kakor tudi pri dokumentarni obdelavi in analizi doseženih rezultatov v korist geodetske operativne dejavnosti. Naši instituti delujejo kot samostojne organizacije t.j. kot samostojno finančni zavod s tem, da morajo s povezovanjem z gospodarskimi podjetji in drugimi organizacijami, od katerih dobivajo potrebna finančna sredstva na podlagi ponudbe in uporabe znanstvenih metod v proizvodnji dokazati svoj obstoj in sposobnost.

Brez dvoma naš Geodetski institut intenzivno dela, da daje našemu gospodarstvu dragocene geodetske osnove in elaborate, da se naši kadri že med študijem uvajajo v praktična dela vendar smatram, da bi bilo potrebno, da se institut poleg tega posveti še drugemu cilju, ki je v stvari glavno obeležje institutov namreč, da objavlja svoje dokumentarne

obdelave in analize doseženih rezultatov, analizo cen, norm, ekonomičnost uporabe izdelkovih metod dela itd., ker bo le na ta način dosegel svoj namen in imel obeležje svojega naslova. Pričakujemo, da bomo v tem pogledu drugo leta imeli mnogo več pomoči in obširnejše poročilo o znanstveni obdelavi novih metod dela. Sicer nam bo tov. ing. Mašarovič podal poročilo o uporabi aerofotogrametrije za kataster zemljišč, vendar bo to le manjši del tega, kar pričakujemo.

Poleg že objavljenih sklepov bi se na kratko dotaknil še sklepov ostalih komisij, ki imajo v glavnem trajni značaj: Geodetskih osnovnih del, izmere in fotogrametrije. Glede triangulacije in nivelmana, lahko zagotovimo, da se bo pristopilo k sistematičnemu delu in izvajanju. Odstop bo le v nujnih slučajih potrebe našega gospodarstva, da se bo letos pristopilo k rešitvi in izvajanju triangulacije mesta Ljubljane ter obenem pričelo z novo izmerno po predvidenem planu. Obenem je napravljen poskus uporabe fotogrametrije pri reambulaciji katastra v kat. občini Šmartno ob Savi, kakor tudi pri novi izmeri za kataster v kat. občini Dokležovje. Dokončnih rezultatov še nimamo, vendar so to prvi koraki pri uvedbi novejših metod dela.

Dela in merjenja na gravimetrični mreži II. reda se bodo verjetno vršila že v teklu tega leta po poročilu iz Zvezne geodetske uprave.

Sklipi komisije za novo izmero so trajnega značaja in jih upravna geodetska služba preučuje. Vsektor so dali prispevek k osnutku novega pravilnika za novo izmero.

Posebno poglavje in problem za geodetsko službo in naše društvo predstavlja ureditev katastra zemljišč. Čeprav bo po tem vprašanju podan poseben referat v strokovnem delu zasedanja je potrebno, da podam nekaj bistvenih momentov. Družbeni plan za leto 1955 postavlja kot davčno osnovo iz kmetijstva katastrski dohodek, kakor je bil ugotovljen v letu 1954 po stanju z dne 1.I.1955 upoštevajoč vse spremembe in popravke katastrskega dohodka na podlagi obveznih prijav strank. Nadaljna navodila, ki jih je izdal Gospodarski odbor Ljudske skupščine LRS bodo morala biti upoštevana in izvršena v tekočem letu. Z ozirom na predstoječe naloge pri današnjem stanju katastra zemljišč in razpoložljivem kadru je nujno, da temu vprašanju posvetimo glavno skrb in ki naj bo glavna tema našega današnjega občnega zbora. Društvo je objavilo v Vestniku št. 3 resolucijo, ki je dostavljena Izvršnemu svetu LR S. Ker smo naše priloge k referatom za strokovni posvet v Novem Sadu in sklepe sprejete na tem zasedanju že objavili, jih zato ne bom navajal. Razprava naj zato razčisti še nejasnosti in nerešene probleme.* Revizija katastra naj bo poleg ostalih vprašanj glavna tema in bodoča naloga našega društva, začaj le s skupnimi napori bomo lahko dali pravilno tehnično podlogo za odmero dohodnine v kmetijstvu po katastru.

To bo s pravilno razdelitvijo davčnih bremen stimulativno vplivalo na povečanje kmetijske proizvodnje. Kot drugi zelo občutljiv ekonomski element v katastru zemljišč je ugotovitev katastrskega dohodka. Po dosedanjih primerih neskladnosti menimo, da je v prvi vrsti potrebno revidirati dosedjanje metodologijo izračuna katastrskega dohodka, da se z ozirom na izmenjane ekonomske in ostale pogoje pristopi po potrebi k novi razdelitvi cenilnih okrajev, določitvi novih lestvic kat. dohodka in reviziji klasiranja zemljišč v zvezi s členom 25. uredbе o zemljiškem katatru.

Z ozirom na navedene naloge je potrebno v naši operativni službi izvršiti gotovo reorganizacijo, ki bo zagarantirala izvršitev teh nalog. Koncentracija geodetske operative za ureditev katastra zemljišč je nujna. To je zahteva naše skupnosti in zahteva našega gospodarstva. Menim, da stoji naše društvo pred nalogo, ki ni lahka in ki zahteva od vsega članstva strajno delovno disciplino, povečano storilnost in pravilno zaposlitev ter razdelitev kadra. Smatram, da naš občni zbor kot najvišji forum sprejme sklep in obvezno, da bomo rešili zadano nalogu sporazumno in s tesnim sodelovanjem državnega organa – geodetske upravitve zavodov in katastrskih uradov. Čeprav je dano državnemu organu z zakonskimi predpisi prostо ravnanje za pravilno funkcioniranje geodetsko katastrske službe, vendar moramo postaviti nalogu na široko podlago, na strokovno obravnavanje tudi v društvu.

Storilnost dela je v večini primerov naj si bo v tehnični operativi pri novi izmeri, tehnični izmeri ali še v večji meri v katastrših uradih zelo nizka v povprečju s predvojnimi rezultati. Včasih neokretnost, največkrat pa slaba delovna disciplina ali slaba organizacija in predpriprava v marsičem vplivajo na slabe rezultate dela. Za naše društvo je to važen problem, problem o katerem se je že razpravljalo na višjih forumih. Naj navedem samo tri značilne številke za detajljno izmero in o katerih so seznanjeni tudi višji forumi :

Za eno grupo kot povprečni minimum dela
v enem letu :

1.	Pri detajlu 10 parcel na 1 ha	850 ha
2.	" " 7,5 " "	900 ha
3.	" " 5,0 " "	1000 ha
		itd.

Medtem ko naše grupe dajejo maksimum 450 ha izmere pri parcelaciji 5 parcel. To so rezultati, o katerih naj se razpravlja tudi na naši skupščini. Menim, da je po tem vprašanju potrebno sprejeti gotove sklepe. Nisem navedel prednjegs zaradi tega, da bi preplašil geometre pripravnike in tiste tovariše z dvema do tremi leti službe temveč da v diskusiji najdemo rešitev in odstranimo vzroke, v kolikor obstojajo in da z društvenim delom ter strokovno pomočjo obvlagamo tehniko izmere. Prav tako bodo morali katastrski uradi posvetiti vso pozornost storilnosti dela. Mislim, da je le potrebna kontrola tako po strokovni kakor po upravni liniji, prav zaradi dosedanjih rezultatov in načina dela. Društvo je večkrat pozivalo tovariše iz

okrajev naj javljajo svojo problematiko, bodisi s prispevkij v našem glasilu, bodisi na drug način, vendar ni bilo dovolj odziva. Pozivamo tovariše izven centrov Ljubljane, Celja, Mribora in Kopra, da aktivno sodelujejo s svojimi predlogi, vprašanji strokovnega upravljanja in gospodarskega značaja, v korist celotnega članstva, da se na ta način spozna z našimi problemi v stroki in izven nje.

Nov plačni sistem je razgibal tudi del našega članstva, posebno operativno na novi in tehnični izmeri pri geod. osnovnih delih in delih v teh. pisarni.

Osnovno pravilo za večjo storilnost naj bo odgovarjajoče plačilo. To lahko uporabimo tudi v naši operativi. V geod. operativni službi so normirana skoraj vsa dela in jih vršimo že vsa leta po osvoboditvi. Način dosedanjega nagrajevanja je nekoliko ublažil razliko za večjo storilnost dela s tem, da smo obračunavali presežek dela. Težave so bile v tem, da ni bilo predpisanega pravilnika, po katerem naj bi se vršilo nagrajevanje. Vprašanje pripravnikov in njihov položaj ni bil določen s statusom, ki naj bi reguliral stimulans, oziroma določal odstotek uspeha na posameznih operacijah in delih, kar posebno velja za visokošolski in srednješolski kader n.e.pr. položaj inženirjev in geometrov v operativni geodetski službi v primerjavi s službo v gospodarskih podjetjih, ni v nobenem sorazmerju. S predlogom, ki ga je napravil Geodetski zavod v Ljubljani, naj

se za operativno službo določa plača po posebnih predpisih s katerimi naj bi se ublažila razlika, idenem pa dala pobuda za čim večjo storilnost dela. Mislim, da je naloga komisije za delovne odnose društva, da po tem vprašanju zavzame svoje stališče iz dela svoje predloge, ki naj jih članstvo, upravna in operativna služba obravnava ter sprejme konkretno predloge, ki bodo v skladu z našo zakonodajo.

Pomoč društva upravni in operativni službi.

Društvo je v svojem delu težilo, da pomaga naši službi pri vzgoji kadrov. Pri tem moramo posebno podčrtati organizacijo predavanj, ki smo jih imeli v teku letosnje zimske sezone v korist operativne službe v Ljubljani, Mariboru in Celju, medtem ko nam podružnica Koper ni odgovorila na naš poziv. Odbor društva se posebno zahvaljuje predavateljem ing. Rudlu Fraňju, prof. ing. Podpečanu Alojzu, prof. ing. Vodušek Raši in ing. Tomkiewieczu za održana predavanja. Predavanje tov. ing. Rudla o sodobnih instrumentih za računanje površin bomo tudi objavili v tisku in izdali posebno brošuro. Po sklepu plenuma naše Zveze na zasedanju v Novem Sadu bo tiskanje prevzela Češotka v Beogradu. Tisk bo v srbohrvatskem jeziku za potrebe geodetske službe na celotnem področju Jugoslavije. Tisk bo založil Geodetski zavod LRS v Ljubljani.

Obisk predavanj je bil dober, vendar bi bilo pričakovati, da poleg 130 geod. strokovnjakov, kolikor jih je v zimskem času v Ljubljani, obiskuje predavanja vsaj

polovica. Razveseljivo pa je to, da smo pri mladih članih uspeli, zakaj prav z zanimanjem in v precejšnjem številu obiskujejo ta predavanja.

Od tovarišev, ki so bili v inozemstvu je imel predavanje in podal obsežen referat le tov. prof. ing. Vodušek Raša Č razpravi in sklepih z zasedanja - kongresa geodetske in geofizične Unije v Rimu septembra 1954.

Po sklepu plenuma naše strokovne zveze, ki je bil sprejet na zasedanju v Novem Sadu, bo v bodoče vsak geodetski strokovnjak, ki potuje v inozemstvo moral podati svoj referat ali poročilo o svojem delu, zapažanju in strokovni specializaciji.

Nekaj besed in misli o odnosih v geodetski službi. Nisam namena pogrevati starih in likvidiranih zadev, vendar bi opozoril na to, da so osebna gledanja in medsebojno ne razumevanje vodstev naše službe ogromno škodovali našemu ugledu in delu sploh. Smatram, da je društvo nastopilo dovolj jasno in pravočasno interveniralo ter opozarjalo na škodljive posledice nepravilnih odnosov predstavnikov dveh najvplivnejših geodetskih institucij. Radikalni poseg in odstranitev je bila edina rešitev, ki bo lahko zagotovila boljše funkciranje naše službe. Brez uporabe pritiska, s pravično in strogo disciplino ter objektivnim gledanjem na naš perspektivni razvoj nam bo zagotovljen uspeh in napredek naše stroke v naši socialistični družbi.

Predsednik
A. Košir

POGOČILO TAJNIKA DRUŠTVA NA OBČNEM ZBORU DNE
2. IV. 1955.

Upravni odbor, ki podaja danes obračun svojega dela je bil izvoljen na občnem zboru 6.-7.III. 1954. Odbor je bil sestavljen tako-le :

predsednik: Košir Anton,

tajnik: Brifah Gvido,

blagajnik: Rus Vida,

odborniki: ing. Čuček Ivan /podpredsednik/,
ing. Rudl Franjo, ing. Kregar Vinko, Eleršev
Jože, Klarič Matija, Steiner Oton, Kalin Ivo in
Morano Emil.

V nadzornem odboru so bili Trnovec Franjo,
Zadnik Ljuban in Breskvar Janez.

Pri Zvezi I.T.LRS sta bila vot delegata
predsednik in tajnik društva, pri Savezu geo-
detskih društev FLRJ pa Košir Anton, ing. Čuček
Ivan in ing. Rudl Franjo. Član Saveza je tov.
Zadnik Ljuban.

Na 1. redni seji dne 12.III.1954. so bile
formirane razne komisije po katerih naj bi
društvo delovalo. Od teh komisij je bila naj-
delavnejša komisija za kataster za katere delo
je bil zadolžen tov. Klarič Matija. Poleg te je
delovala še komisija za šolstvo pod vodstvom
tov. Zadnika in komisija za organizacijska
vprašanja, ki jo je vodil tov. Košir. Te komisije
sije so imele v pomoč še druge, na sejah do-
ločene tovariše.

V smislu sklepa lanskega občnega zbora so
bile ustanovljene podružnice društva v Mariboru,
Celju in Kopru. Podružnice so pokazale na svo-
jih ustanovnih sestankih precej volje do dela
in upamo, da se bo začeto delo tudi nadaljeva-
lo. Podružnice so že od preje imele zvezo s
trajevnimi organizacijami Zveze inženirjev in
tehnikov ter bo treba to zvezo še poglobiti.

Kaj pa delo upravnega odbora? Kljub že običajnim obljudbam na občnih zborih, da bo "vse članstvo podpiralo novi odbor" je včasih težko najti enega samega sodelavca. To je bilo posebno občutno ob pripravah t.j. sestavi referatov za strokovno konferenco v Novem Sadu. Tudi pri društvenih ostalih republik ni v tem pogledu boljše, saj je moral Savez radi tega prestaviti strok. konferenco. Ne smejo se pa čutiti pri tem prizadeti oni, ki so se odzvali prošnjam odbora.

Mislim, da bi bilo delo društva v bodoče uspešnejše, če bi delovalle komisije samostojno in ne samo takrat, kadar jih pozove odbor za rešitev gotove naloge.

Zelo neugodno je vplival na poslovanje odhod tov. Rusove od Geodetskega zavoda. Odbor je bil mišljena, naj ona vrši funkcijo blagajnika do občnega zabora. V resnici je pa vršil te posle tajnik in tov. Schweigerjeva, blagajnika pa le nismo imeli. Zmotno je če kdo misli, da se da ta funkcija združiti kar s kako drugo čes "bo že šlo".

V splošnem se je nabralo toliko administrativnega dela, da bi se že izplačalo namestiti administratorja. Ovira je v tem ker še ni posla za polno zaposlitev ene moči, oaci pa n.pr. dvakrat tedensko po 3 ure. Seveda bo odločilna za to aktivnost društva in finančne možnosti. Z zidanjem "Doma in žemirjev in tehnikov" bi pridobili tudi svoje društvene prostore, da ne bi gostovali pri naših ustanovah.

Enega važnih sklepov nismo izvedli t.j. naložitev kartoteke članstva. Da ne bi opravljali tega posla dvakrat, smo čakali na izdajo novih članskih izkaznic po Zvezi I.T. ter istočasne naložitve kartoteke pri Zvezi in društvu. 16.II. smo prejeli vzorec novih izkaznic in kartoteke ter članskih

prijavnic na ogled in event. pripombe.

Tudi o knjižnici se pomenimo vsačo leto, rešeno pa to vprašanje še ni. V prostorih mapnega arhiva so knjižnice Geodetske uprave, Geodetskega zavoda in društva. Honorarni uslužbenec, ki je imel nalogo sestaviti seznam knjig je to storil ne da bi preje bile knjige sortirane ob prisotnosti zastopnikov vseh treh lastnikov. Knjige ima v varstvu arhivar Geodetske uprave tov. Ramor Viljem, pri katerem se lahko knjige izposojoajo. Mislim, da bi morale knjige priti čimprej v neki društveni prostor ter zadolžiti za njih evidenco in izposojanje knjižničarja društva. Ker smo se naročili tudi na tuje strok. revije in sklenili, da bodo iste krožile med podružnicami in članstvom, bo čimprej treba knjižničarja, sicer se bodo knjige in revije izgubile ali pa ležale v omari neuporabljene.

Z nastopom zimske sezone se je društveni odbor polno angažiral z vprašanjem revizije katastra, zato je precej zaestalo drugo delovanje društva. Evskurzij, izletov, preditev nismo imeli, izmed 150 tehničnih filmov, ki jih poseduje in izposaja Odbor za teh. pomoc pri Gospodarskem svetu pa ni nobenega iz geodetske stranke. Poleg revizije katastra je bilo podrobneje obdelano vprašanje šolstva in kadrov. Rezultati tega dela so objavljeni v referatih, katere ste čitali v "Vestniku". Sklepi o nadaljnem delu so pa bili sprejeti na strok. konferenci v Novem Sadu.

Delo odbora bo treba razširiti tudi na dejavnost - bližjo članstvu. Pri tem omenjam dobro pripravljena predavanja ing. Rudl-a o računanju površin, ing. Podpečana

čartografiji, ing. Tomkiewicza o primerih
z uporabne geodezije in prof. ing. Voduška
geofizičnem kongresu v Rimu 1954. Ing. Rudl
ponovil svoje predavanje pri podružnicah
Mariboru in Celju.

Geodetski list je bil zelo nesmoterno
razdeljen med članstvo; nismo niti vedeli
kdo ga prejema dober nismo na našo prošnjo
rejeli seznama naročnikov za Slovenijo. V
letu 1955. naj podružnice naročajo list za
člane svojega območja, posamezniki, ki niso
povezani s podružnicami pa naročajo list
sami ali pa na željo potom odbora v Ljubljani.

Na plenumu društva dne 17.II.1955. je bil
sprejet sklep, da bo redna članarina znašala
v letu 1955. din 20.-, k temu bo pa dodal
vsak član mesečno še 10.- din, za kar bo
prejel letno 6 izvodov "Vestnika". Na ta
način poravnamo vsaj del stroškov za Vestnik.
Podružnice zadržijo redno članarino, društvu
pa odvedejo 10 % članarine /od 20.- din/ in
dodatek za Vestnik. 10 % članarine bo
društvo skupno odvedlo Savezu. Društvo tudi
zadrži članarino gospodarskih članov iz ka-
terege fonda podružnice prejemajo zneske
po potrebi.

Še nekaj številki, ki nam bodo tudi neko-
liko pojasnile društveno delovanje. Članstva
smo imeli lani 214, danes pa 260. Gospodar-
skih članov smo imeli lani 14.

Društveni odbor pa se je zbral na 15 red-
nih sejah ter enem izrednem sestanku 19.XI.
1954. zaradi stališča glede revizije ka-
tastra. Na sejah sta bila vedno prisotna 1
ali 2 člana nadzornega odbora. Seje so bile
stalno v prostorih Geodetske uprave ter se

isti zahvaljujemo za gostoljubje.

Še enkrat pripominjam, da nimamo svojih prostorov, pripomočkov in pomožnega osebja, zato je treba včasih malo strpnosti in uvidevnosti, če ni vse tako kot bi moralo biti oz. kot bi kdo želel.

Ker je večina delovanja opisana v Vestniku in v referatih ni potrebno, da to ponavljamo. Želimo predlogov za zboljšanje poslovanja in sodelavcev.

Tajnik :
Brüfach Gvido

BLAGAJNIŠKO POROČILO

za občni zbor 2. IV. 1955.

Stanje blagajne 25.III.1955 :

v banki	113.990.-
ročna blagajna	16.525.-
Skupaj: ..	130.515.-

Prejemki :

Saldo blagajne dne 1.III.1954:	71.247.-
članarina rednih članov	50.825.-
pristopnina " "	50.-
članarina gospodarskih članov	120.000.-
obresti od naložbe v banki	3.534.-
dohodki od "Vestnika"	1.375.-
izred. dohodki /kolektiv "Lehen"/ ..	16.500.-
Gedetski list	900.-
	264.431.-

Izdatki : /Poz.I/

1. 10% članarine rednih članov	237	/Savezu
--------------------------------	-----	---------

<u>Izdatki : /Poz.I/</u>	1953 ..	3.569,-
--------------------------	---------	---------

1. 10% članarine rednih članov

237	/Savezu	1954 ..	5.688.-
-----	---------	---------	---------

2. 10% gosp. članarine članov	Savezu	1953 ..	9.500.-
-------------------------------	--------	---------	---------

Poz. II

1. Stroški tiska "Vestnika"

referatov i.dr.	36.847.-
-----------------	----------

2. Stroški poslovanja, pošta, hono-	26.684.-
rarji za admin.	

3. stroški za razna predavanja ...	8.746.-
------------------------------------	---------

4. stroški organizacije plenuma	
društva	8.852.-

5. stroški organizacije obč.zbora .	20.330.-
-------------------------------------	----------

Prenos na drugostran	120.216.-
----------------------	-----------

Prenos s prejšnje strani	120.216,-
Poz. III.	
1. nabavka strokovne literature	2.400,-
vračilo naročnine na Geod. list /vnešena kot dohodek/	1.300,-
Poz. IV.	
i. nagrade avtorjev poseb. člankov za G. list ..	-
2. nagrade za izredno delo odbora ..	<u>10.000,-</u>
Izdatki skupaj :	133.916,-

R e k a p i t u l a c i j a :

skupaj dohodki:	din 264.431,-
skupaj izdatki:	<u>din 133.916,-</u>
Saldo 25. III. 1955.	din 130.515,-

Ljubljana, dne 26. III. 1955,

Predlog predračuna za leto 1955.

D o h o d k i :

1/ članarina rednih članov 223x240 din 53.520.-
2/ dotacije OLO-jev na ime gosp.
članarine " 150.000.-
3/ Dotacije Geodetskih ustancv ... " 50.000.-
4/ Dohodki od lista "Vestnik" " 25.000.-
S k u p a j : din 278.520.-

I z d a t k i :

Poz. I

1/ 10% brutto redne članarine
Savezu društev geod.inž. in
geometrov v Beogradu din 5.352.-
2/ 10% brutto gosp. članarine
Savezu društев geod.inž.
in geometrov v Beogradu .. din 15.000.-

Poz. II

1/ Stroški tiska "Vestnika" 5 kratna
izdaja a 25.000.- din 125.000.-
2/ Stroš-ki za poslovanje, pošta,
pošiljka, razpisi, ho-
norarji za strojepisna
dela, razpečavanje ti-
skane literature din 40.000.-
3/ Stroš-ki za razna predavanja . din 30.000.-
4/ Stroški organizacije plenuma
društva /stroški poto-
vanja/ din 30.000.-
5/ Stroški za organizacijo obč.zbera" 20.000.-
Prenos na drugo stran din 2655352.-

II. STROKOVNO DELO IN PROBLEMATIKA

Revizija katastra

Kataster zemljišč je lahko uporabljiv in služi za urejevanje lastninsko pravnih odnosov, za fiskalne in statistične namene le takrat, ko se njegovi podatki ujemajo s stanjem v zemljiški knjigi in onim na terenu.

Kataster zemljišč v Sloveniji se glede lastninskega stanja v privatnem sektorju ujema, lahko bi rekli 100% z zemljiško knjigo. Neskladnost v socijalističnem sektorju je pa občutna. Ta neskladnost je bila povzročena zaradi izvajanja revolucionarnih aktov kot je to agrarna reforma, nacionalizacija, zaplemba, zemljiški presežek in viničarski odnos. Lastninsko pravni odnosi za navedene slučaje še vedno niso po večini upravno rešeni. Izjemo tvorijo le gozdovi, za katere so gozdarski organi poskrbeli, da se je lastninsko pravni odnos v pretežni večini uredil tako v zemljiški knjigi, kakor tudi v katastru. V svrhu ureditve lastninsko pravnih odnosov, za obdelovalna zemljišča, so nekateri okraji sicer pristopili k reševanju v preteklem letu s pomočjo posebej za to formiranih komisij, ki že izdajajo definitivne odloke za ureditev lastninskega stanja. V večini slučajev so ti odloki zvezani z geodetskimi deli, ki jih bo čimpreje izvršiti.

V kolikor se lastninsko stanje v privatnem sektorju ne ujema z dejanskim stanjem, izvira to nesoglasje iz okolnosti, da so gotovi lastniki zemljišč obšli obstoječe predpise in iz gotovih vzrokov odtujili zemljišča,

ne da bi lastninsko spremembo prijavili.
 /Špekulacija r. di presezra, izognitev plačanja
 prenosnih takš, itd./

Vse do leta 1941 so se kulturne in ostale spremembe izpeljevale v katastrskem aparatu le na osnovi vloženih prijav. Te prijave pa niso bile številne, ker ni bil zemljiški davek pred vojno občuten. Periodična revizija katastra, za katero je obstojal predpis, da se mora izvršiti v vsaki kat. občini vsako deseto leto, ni bila izvajana razen nekaj primerov. Z ozirom na navedeno in dejstvo, da ni bila metodologija določitve katastrskega dohodka z uporabo povprečnih faktorjev pravilna, in da je obdavčenje tega dohodka občutnejše kot pred vojno, so bile v začetku leta 1954 vložene množične pritožbe proti odmeri dohodnine. Po statističnih podatkih uprave za dohodke Drž. sekret. za gospodarstvo LRS je bilo takih pritožb v LRS 53.674 ali 9% od skupnega števila posestnikov. Na osnovi določil odloka Izvršnega sveta LRS je bilo od tega pozitivno rešenih 36.000 pritožb ali 62%. Te rešitve so pa le začasnega značaja, dokler ne bo zanje izvršen postopek od strani katastrskih organov po obstoječih predpisih.

Po statističnih podatkih in stanju 31 januarja 1955 je bilo v letu 1954 na področjupoedinih katastrskih uradov likvidirano 14.586 slučajev. Za leto 1955 pa ostane še nerešeno naslednje število slučajev:

1/ Redne prijave	11.207	slučajev
2/ Prijave komisij s posebnimi pravicami	27.152	"
3/ Agrarna reforma	4.617	"
4/ Kmetijski sklad	1.206	"
5/ Viničarski odnosi	373	"

Nove ceste zgrajene po letu 1945 in strateške ceste v Primorju niso v teh podatkih zapopadene. Izmeritev novih cest je posebno nagašena za obraje Gorica, Tolmin, Radovljica, Ljubljana, Krško in Celje. Verjetno je, da je izmeritev takih cest nujna tudi po preostalih obrajih.

Slošno je znano, v katero veliki meri se je po osvoboditvi razširila gradbena dejavnost. Nastali so novi industrijski objekti, poleg njih pa obsežne delavške kolonije. Vsi ti objekti niso registrirani v katastru, pa tudi ne obstajajo za večino njih prijave, ker se podjetja prav malo brigajo za njih katastrsko registracijo.

Določitev katastrskih obrajev in klasifikacije je bila izvršena v letih 1863 do 1878. Revizija klasifikacije pa se je izvršila v letih 1896 in 1897. Od takrat do danes, posebno pa po osvoboditvi so se ekonomski in ostali pogoji, ki vplivajo na dohodek od zemljišč, tako spremenili, da moramo nujno pristopiti k reviziji obsega dosedanjih cenilnih oz. katastrskih obrajev. Istočasno je nujno ugotoviti tarife katastrskega dohodka posameznih kultur in razredov v teh cenilnih obrajih na osnovi nove metodologije, ki bo pravična in definitivna.

Nova klasifikacija zemljišč izvršena po modernih principih, kateror jo izvajajo po drugi svetovni vojni sosednje države, je zaželjena in jo bo v perspektivi izvršiti. Delo na taki klasifikaciji je dolgotrajno, zato ta pri sedanji nujni potrebi po pravični obdavčitvi dohodka od zemljišč ne pride zaenkrat v poštev.

Zaradi tega je nujno pristopiti k reviziji do-
sedanje vlasifikacije posebno na področjih,
kjer se ustanovijo novi cenilni okraji, ali se
deli enega cenilnega okraja pridružijo drugemu
cenilnemu okraju. V teku te revizije bi bilo tud
tudi pregledati in preklasificirati vsa ona
zemljišča, pri katerih sedanja vlasifikacija ne
odgovarja, bodisi da izvira ta iz napak še iz
časa prvotne vlasifikacije, bodisi da so se
zemljišča v času od takrat do danes meliorirala
in izboljšala oziroma je njih produktivna spo-
sobnost padla zaradi raznih naravnih in vremenski
slih vplivov.

Iz privazanega izhaja obsežno delo, ki ga
bo treba izvršiti, ako hočemo vskladiti kataster
zemljišč. Po načrtu, ki je bil narejen po Geo-
detski upravi je bilo predvideno, da bi trajala
revizija katastra, aro bi se hotelo pregledati
sleherno katastrsko občino in z ozirom na stro-
kovni kader, ki stoji na razpolago, šest let.
Rešitev problema pravilne in pravične obdav-
čitve je pa nujna iz političnih razlogov in ne
dovoljuje, da bi se ta problem reševal toliko
časa. Zato je Geodetska uprava LRS odločila,
da se vrši v letu 1955 revizija po vloženih
prijavah. Seveda bo pri tem stremeti, da se ne
pregleda in registrira samo tisto, kar po-
sestnika teži, ampak tudi ostala zemljišča, ki
so pri nekaterih posestnikih na novo nastala
in ki predstavljajo višji katastrski dohodek.
So to nove njive, sadovnjaki in vinogradi.
Pri ugotavljanju in za registracijo teh spre-
memb v katastru bo potreben poslužiti se metod,
na osnovi katerih bomo prišli najhitreje in
najceneje do rezultatov zadovoljivih za pravič-
no obdavčenje.

Če bomo to naložo v letu 1955 izvršili,
potem lažje pristopimo v naslednjih letih k si-
stematicnemu delu kompleksne periodične revizije,
ozziroma novi izmeri onih katastrskih občin, za
katere se ugotovi, da je razlika stanja v ka-
tastru s faktičnim stanjem tako obsežna in kom-
plificirana, da se je z revizijo natančno ne da
odpraviti.

Trnovec Franjo

STANJE KATASTRA V GORIŠKEM OKRAJU

Goriški okraj zavzema površino 104.000 ha, razdeljen je na 10 censilnih področij in 122 kat., občin z 265.000 parcelami. Do osvoboditve sta na področju goriškega okraja poslovala dva kat. urada: v Ajdovščini in v Gorici. Leta 1952, ko je bil restituiran kat. operat, ki je bil v Italiji, je bil formiran enoten kat. urad s sedežem v Novi Gorici. Temu je bilo istega leta pripojeno še 7 kat., občin, ki so dotedaj spadale pod kat. urad v Idriji.

- Katastrski operat -

Italijani so obnovili vse načrte in cca 9/9/10 pisane operate. Operat je bil obnovljen na neprikladnih tiskovinah /posebno posestni listi/ in je v njem registriranih več podatkov, za katere niso ustreznih rubrik /4 vrst kat. donosov. Imena so počašena. Neobnovljen operat je v razpadajočem stanju. Od leta 1952 do danes je bil obnovljen pisani operat za 30 manjših kat. občin. Zaradi tega bi bilo majno obnoviti ves operat, vendar številna in velika ne-soglasja med katastrskim stanjem in stanjem v naravi dajejo dvom v smotrnost tega dela, pred izvedbo reambulacije, odnosno nove izmere.

Evidenčni načrti so izdelani v raznih merilih :

Za 101 kat., občin v merilu 1:2880

" 1 kat., občin v " 1:2500 /izmera iz leta 1910/

Za 17 kat. občin v merilu 1:2000 /francoska izmerna iz leta 1808/

Za 3 kat. občine v merilu 1:1000 /verjetno enostavna povečava iz merila 1:2880/

Načrti večjih naselij so tudi v merilu 1 : 1000, toda tudi ti so le slabe povečave iz merila 1:2880.

Kat. urad ni imel prilike, da bi ugotovil kakšna je točnost načrtov na celiem področju okraja, ker je bilo za to izvršenih premalo meritev in le na omejenem področju. Količor je sklepati po dosedanjih ugotovitvah, so načrti v splošnem tako slabi, ponekod tudi neuporabni kot osnova za nadaljnje pravilno vzdrževanje katastra.

Stanje katastra na Primorskem je dovaj slabše od stanja katastra na ostalem delu republike, ker je bilo vzdrževanje v večji meri zanemarjeno, bodisi glede registriranja objektnih kakor tudi posestni-h, odnosno lastniških sprememb: Italijani so v katastru sicer izvajali razne spremembe /delitve in prepise/, ki v zemljiški knjigi niso izvedene; s tem pa je nastala velika neskladnost z zemlj. knjigo, kar predstavlja veliko oviro pri se danjem poslovanju.

- 0 kat. evidenci posestno-lastniškega stanja in nesoglasja z zemljiško knjigo -

Za časa Italije niso posvečali nobene skrbi za pravno ureditev lastninskih odnosov niti

cd strani oblasti niti od strani lastnikov samih. Veliko nastalih lastniških sprememb, v zvezi z delitvami parcel in brez, je ostalo neizvedenih v katastru, še več pa v zemlji. Knjigi. V zadnjih letih so zemljišči posestniki pristopili k urejevanju teh odnosov. Danes čaka na rešitev pri okrajnem sodišču 1800 zapuščinskih zadev in 1700 predmetov v prenosu na osnovi pogodb ter drugih listih in izjav. Vsak mesec je predloženo sodišču v postopek cca 250 primerov. Rešitev velikega števila primerov je pogojen z geodetskimi meritvami. Nesoglasje med katastrom in zemlj. knjigo je veliko. Zemljiščka knjiga se ne ujemata z dejanskim stanjem še v večji meri kakor kataster. Obstoji primer, da zemljiščka knjiga ni bila obnovljena za katastrsko občino, ki je bila na novo izmerjena leta 1910. S površnim primerjanjem podatkov ene kat. občine z 2500 parcelami, se je ugotovilo nesoglasje pri 670 parcelah /novo nastale, v zemlj. knjigi manjkajoče parcele, različni lastniki itd. V mnogih primerih ni /razen nove izmere/ uspešnega načina za odstranitev številnih in raznovrstnih nesoglasij. Klenakemu zaključku prihaja tudi Tajništvo za pravosodje.

- * Evidenci zemljiš-kih kultur in dr. *

Za izrazito vinogradniška področja, ki zavzemajo cca 1/5 površine okraja, kataster kultur ne odgovarja dejanskemu stanju do 70 % za ostala področja je nesoglasje manjše do 20 % ako odbijemo področja gozdnih

kompleksov. V postopku prehoda k obdavčenju po katastru, je bilo predloženih 7930 prijav včinovnih in kulturnih spremembah. Točno stevilo, v prijавah obravnavanih parceł ni ugotovljeno; na osnovi cenitve sklepamo, da je prijavljena sprememba kultur na cca 80.000 parcełah.

Leta 1954 je bila opravljena tehnična revizija v eni kat. občini, v izrazito vinorodni kemi podregčju s površino 970 ha. Meritve so bile pretežno na osnovi zaprtih poligonov ter z navedavo na posestne meje, ki so se smatrali za neizpremenjene. Povprečni delovni efekt na enega geometra je pri tej reviziji znašal od 3. do 4 ha na dan.

Preden smo se odločili za omenjeno metodo dela, smo izvršili nekoliko poizkusnih "vklapanj", katerih rezultat je bil na nešreco zadovoljiv. Pri poznejšem kartiraju in "vklapanju" male širših kompleksov, so bila ugotovljena mnoga in občutna odstopanja posestnih mej, odstopanja, ki niso bila zapoščena na terenu. Za zasilno spremenljivo ureditev stanja bi bilo potrebnih še mnogo depolnilnih merjenj.

Pri številnih spremembah zahteva pisarniško delo revizije mnogo več časa in truda kar kar izdelava novega operata, rezultat pa je, navzkic vyskemu prizadevanju kvalitet-mogoteve enak ničli.

Na koncu moram pomeniti, da je vse, kar je bilo napisano v tem delu, uradno.

Stat 3

- 2 -

imenja smo, da je tehnična revizija vnašanja lahko uspešna in rentabilna samo tam, kjer so načrti dobri in kjer spremembe poslovnih mej ter objektne in druge spremembe občutno ne prizadenejo načrtov. V Goriškem okraju bi bila reambulacija morda uspešna v nevinogradniških in gospodarsko manj važnih področjih, za katera področja pa je nujna nova izmera. Terensko delo bi bilo dražje za cca 30 % ako se opusti posnetek točk, ki služijo samo za vertikalno predstavo terena, pisarniško delo pa bi se izvedlo s pol manj stroškov in truda. Vzporedno z novo izmero in reambulacijo bi bilo nujno izvršiti preklasifikacijo zemljišč. Ugotovilo se je, da so številna večja nesporazmerja v višini kat. odnosa, pri dejansko enako močnih gospodarstvih v glavnem le rezultat slabe klasifikacije.

Iz priloženih skic so razvidni tipični primeri ugotovljenih sprememb s tehnično revizijo. Smatramo, da ni strokovnjaka, ki bi pri takem stanju stvari lahko zagovarjal izvajanje revizije.

Pripominjamo, da je v postopku izvedba agrarne reforme na področju, ki zavzema cca 5000 ha vinogradniških površin. Po izvedbi reforme se bo nesoglasje poslednjega stanja še povečalo za cca 20 percentov. Apeliramo na društvo, da preuči prikazano stanje, da se opredeli in formulira ustrezne stvlepe in predloge.

Gatnik M.

METODE DELA KATASTRSKIH NOVIH IZMER IN REVIZIJE

- III -

METODE DELA KATASTRSKIH NOVIH IZMER IN REVIZIJE KATASTRSKIH NAČRTOV V FRANCII

Nove metode dela v francoskem katastru so v veliki meri povečale ekonomičnost in hitrost geodetskih del. Morda te metode hiso tako točne kot klasične, vendar je pridobitev na ekonomičnosti zelo velika.

Francoski katastrski načrti so predstavljeni v Zambertovi projekciji. Imajo tri koordinatni sistem: Zambert I., II. in III. Stožci tangirajo v bolje sečejo elipsoid v treh različnih geografskih širinah.

Trigonometrična mreža je razdeljena v 5 redov. Povprečna razdalja dveh sosednjih točk v mreži 5. reda znaša 14-1,5 km. Na površinah 100 ha je povprečno 1 trig. točka. Trigonometrično mrežo 1., 2. in 3. reda razvija normalno IGN (Narodni geografski institut). Ta mreža se zgosti z mrežo 4. in 5. reda na zelo nacionalen način. Mreža 4. in 5. reda se rekonoscira, stabilizira in signalizira istočasno. Observacija mreže je organizirana tako, da se trig. točke 4. reda določajo samo z notranjimi smermi, točke 5. reda pa le z zunanjimi. V kolikor tega ne dopuščajo terenske razmere, so smeri kombinirane. Praktično obsevirojajo le na točkah 4. reda, istočasno pa opažajo notranje smere za 4. in zunanje za 5. red. V tem smislu je mreža že rekonoscirana. Točka mora biti določena z vsaj štirimi ugodno razporejenimi smermi. Zahtevana relativna natančnost trig.

točk je enota kot pri nas. Izravnovanje mreže je grafično. Izvežbana oseba lahko dnevno izračuna do 40 trig. točk. Natančnost grafične izravnave je po njihovih izjovah praktično enakovredna natančnosti izravnave po metodi najmanjših kvadratov. Razlike v koordinatah oben metod so do 2 cm.

Pogoste se mreža 2. ali 3. reda zgosti neposredno z radialno triangulacijo. Oni uporabljajo metodo mehanične izravnave, ki je v pogledu ekonomičnosti in natančnosti in natančnosti najugodnejša. Izvaja se v merilu odgovarjajočih katastrskih načrtov. Natančnost dobljenih koordinat je pri pazljivem delu v mejah grafične točnosti. Mehanična izravnava se izvrši s pomočjo rodoida - prozorne in elastične plastične mase, podobne celuloidu. Je debeline 0,5 mm; zaradi sprememb temperature in vlage zraka ima pravilne deformacije. Za posebno natančna dela uporablja enako debeli astroton. Višine odgovarjajočih točk določajo z barometričnim ali trigonometričnim višinomerstvom.

Radialna triangulacija je z ozirom na visok efekt za katastrske namene v veliki meri izpodrinila klasično triangulacijo. Izvežbana oseba lahko prekrije v petih delovnih dneh površino 2.000 ha za mrežo 1:5.000; v enem letu določi 3.000 do 4.000 točk.

Klasične metode detajlne izmere so omejene pretežno le na mestne izmere oziroma naseljene komplekse. Ortogonalna metoda je skoraj popolnoma nadomeščena z metodo podaljškov linij in precizno tahimetrijo.

Glavno mesto pri izdelavi novih in reviziji obstoječih katastrskih načrtov zavzema fotogrametrična metoda z enostavnimi instrumenti. Merilo snemanja je približno 2 - 2,5 krat manjše od merila odgovarjajočih načrtov. Odvloni snemalnih osi so v mejah $\pm 2\%$. Za manj naklonjene terene je vzdolžno in prečno prekritje 25 %.

V centralnem uradu za kataster v Parizu izdelajo povečave posnetkov približno v merilu odgovarjajočih načrtov. Generalna direkcija ugotovi na osnovi primerjave posnetkov s starimi načrti, katere načrte bodo redvisirali in katere izdelali na novo. Zelo enostaven je postopek revizije katastrskih načrtov za raven teren. Posnetki se redresirajo na osnovi starih načrtov brez terensko določenih oslonilnih točk. Fotografski papir za redresirane posnetke je tanek, prosojen ter zelo malo podvržen deformacijam. Geometer opravlja na terenu primerjavo ter dopolni posnetke z meritvami vseh nevidnih oziroma dvomljivih detajlov. Meritve nanesejo neposredno na redresirani posnetek. Tako izpopolnjeni posnetek se položi na posebno mizo z vgrajeno matirano stekleno ploščo, ki je osvetljena od spodaj s hladno neonsko lučjo. Foto papir posnetka je prosojen; preko njega se položi ozalitna kopija starega načrta, ki je tudi prosojna. Uskladita se odgovarjajoči coni načrta in posnetka, na kar se prekopira detajl oziroma sprememb v notranjosti cone. Majhne neskladnosti vsled deformacij papirja se kompenzirajo s postopnim koordiniranjem identičnih con na ozalitni kopiji in posnetku. Ako je ozalitna kopija obremenjena z mnogimi spremembami in zaradi tega nepregledna se izriše nova matrica.

Za naklonjene in manj razgibane terene je postopek naslednji :

Izdelata se po dve povečavi posnetka v merilu odgovarjajočega načrta in ena kontaktna kopija. Vse dobi geometer na teren. On določi oslonilne točke za redresiranje in jih na eni izmadi povečav označi. Ob robu te povečave registrira prostorske koordinate oslonilnih točk, po potrebi skicira njihov položaj, označi posnetek z odgovarjajočo številko sekcije in vriše smer severa. Tako opremljeni posnetek pošlje v centralni urad za redresiranje. Postopek redresiranja je empirično računski. Za vsak posnetek se vodi poseben formular redresiranja. Nosilec redresiranega posnetka je folem. Merilo redresiranja je enako merilu načrta. Pred projekcijanjem se položi preko filma na projekcijski ravnini steklena ploščica z graviranimi kontrolnimi križi, ki se upodobe na vogalih filma. S tem je omogočena naknadna kontrola in kompenzacija eventualne minimalne deformacije filma.

Geometer medtem identificira povečavo posnetka s stanjem na terenu. Dokonča vse potrebne meritve, zabeleži kulture in lastnike, hišne številke, širine cest itd. Kjer je detail preost ga obkroži in obeleži ter vodi posebno skico. Posnetek izpopolni z vsem kar je potrebno za definitivno izdelavo načrta.

Na kontaktni kopiji posnetka označi razdelitev terena na ploskve enakih naklonov tako imenovane "faccete". Faccete so določene s štirimi točkami, ki leže približno v isti ravnini.

Višino teh točk določajo s trigonometričnim ali barometričnim višinomerstvom. Približno razdelitev terena na facetti opravijo v pišarni s stereoskopičnim opazovanjem modela zemljišča. Centralni urad za redresiranje pošlje redresirani film geometru na teren. Geometer nanese na film natančno vsa domerjenja in jih izriše s tušem. Tako opremljeni film vstavi v aparat za refleksijo. Na projekcijsko ravnino se položi osnova s kartiranimi točkami korigiranimi za spačke zaradi višinskih razlik. Nato se določijo raspačeni položaji točk "faccet". Na aparatu za refleksijo ne zavzamejo računani elementi določene facete; natančna koincidenca točk facete se opravi empirično. Ko je to opravljeno se preriše detajli v notranjosti facete. Postopek za ostale ploskve enakih naklonov je analogen. Opisana metoda je teoretično eksaktна, natančnost je v mejah grafične točnosti. Na enem posnetku naj ne bo več kot pet facet sicer je restitucija bolj ekonomična z avtografom.

Uspešno se uvaja nova metoda z elastično nylonsko plastjo. Navadna prosojna nylonska plast ima lastnost, da se zaradi nateznih sil razteza pravilno preko vse površine. Po popustitvi nateznih sil se sverči nazaj v prvotni položaj. Pravilnost raztezkov velja za manjše iznose; uporablja se za terene z manjšimi nakloni. Ta metoda ni geometrično eksaktna, vendar za grafične namene dovolj natančna.

Na risalni papir kartirajo kvadratno mrežo in oslonilne točke določene z radialno triangulacijo. Preko takšne osnove položijo in napnejo nylonsko plast. Z mehkim koničastim svinčnikom se točke in mreža prekopirajo na nylon. Na to se položi nylonska plast preko posnetka in orientira z ozirom na točke radialne triangulacije. Po približni orientaciji se prekopira na nylon natančen položaj nadirja in opravi dokončna orientacija nylonskih plasti na posnetku. Iz nadirja se povlečejo žarki in praktično le odseki žarkov - k točkam facete, ki so že predhodno na filmu določene. Analogen je postopek na sosednjih posnetkih oziroma sosednjih nadirjih. Preseki odgovarjajočih žarkov določajo situacijo točk facete v ortogonalni projekciji. Za razgiban teren se na ta način lahko določi celotna situacija. Sicer se točke facete na nylonu prisilno koincidirajo z odgovarjajočimi točkami na redresiranem filmu. Ves detajl odgovarjajoče facete se prekopira na nylon. Ta se ponovno napne in preko njega položi paus-papir ali astrolon. Koincidirata se kvadratni mreži nakar se prekopira detajl še iz nylona.

Prednost fotogrametrične metode katastrskih izmer je ekonomičnost in dokumentarna vrednost posnetkov, kar jim omogoča vse širšo uporabo. S tem se postavlja tudi zahteva, da dobijo strokovni kadri dovolj globoko izobrazbo moderne fotogrametrije.

Institut za geodezijo in fotogrametrijo v Ljubljani izvaja primer izdelave katastrskih načrtov za dve občini v Prekmurju. Uporabljene so fotogrametrične metode z enostavnimi

instrumenti. Majhne točke blokov in parcel so bile pred aerosnemanjem signalizirane z belim peskom. Signalizacijo parcel so izvedli posestniki sami. S to signalizacijo je povečana ekonomičnost, natančnost in dokumentarna vrednost posnetkov. Primer še ni dokončan, za to trenutno še ne moremo podati celotne analize.

Ing. Makarovič
Branko.

IZMERA MEST V SLOVENIJI .

Geodetska služba v mestih se z ozirom na potrebe, ki nastajajo z naglim razvojem in industrializacijo bistveno razlikuje od geodetske službe na podeželju. Glavno osnovno geodetsko-katastrske dejavnosti na podeželskih območjih v Sloveniji tvorijo zaenkrat še katastrski načrti grafičnega porekla, izdelani pred več kot 100 leti v merilu 1:2880. Mesta pa potrebujejo tehnično popolno geodetsko osnovno, ki nam jo daje le sodobna numerična meritvena metoda v načrtih večjega merila z vsemi pripadajočimi numeričnimi podatki trigonometrične, nivelmane, poligonske in osovinške mreže ulic.

Izmera mest, čeprav se opravlja po naročilu in na stroške prizadetih občin, spada med osnovna geodetska dela. Opravljena mora biti tako, da odgovarja vsem namenom postavljenim v uredbi o zemljiškem katastru in kot taka predstavlja popolno obliko geodetske izmere sploh. Če se takoj od začetka budno in kvalitetno vzdržuje, je tehnična vrednost in vsestranska uporabljivost geodetske osnove, kot proizvoda meritve za daljšo dobo, zajamčena. Nasprotno pa nevzdrževana ali pa slabo vzdrževana mestna izmera hitro zastareva in postaja neuporabna.

V Sloveniji, kjer se osnovna geodetska dela na splošno ne izvajajo načrtno in sistematično, se njeno zanemarjanje občuti prav posebno pri mestnih izmerah. Pomanjkljivosti so tako težke in raznovrstne, da pomeni odprava le-teh rešitev važnega dela problematične v celotni geodetski službi. Pomanjkljivosti imajo različne izvore, vendar so v glavnem posledica odklona od osnovnih principov, po katerih bi morali opravljati in vzdrževati vsaka izmera.

Z ozirom na čas odnosno fazo izmere v kateri so pomanjkljivosti napravljene, jih lahko delimo na :

1. Napake napravljene v načinu, oziroma namenu izmere.

Meritve niso bile opravljene na tak način, da bi odgovarjale vsem postavljenim namenom. Po drugi svetovni vojni smo izmerili vrsto mest predvsem v regulacijske namene, brez snemanja ali pa s pomanjkljivim snemanjem posestnih meja.

Načrti takih meritev, lahko poslužijo sicer kot podloga projekta regulacijskega načrta in v podobne namene, niso pa uporabni v katastru, niti pri izvajanjу regulacijskega načrta niti pri ostalih geodetskih delih lastninsko-pravnega urejevanja.

Razumljivo je, da bodo elaborati teh odločno pomanjkljivih meritev, centralno arhivirani in nevzdrževani kmalu propadli, če se v dognednjem času ne izpopolnijo in uradno uveljavijo.

Elaborate izmer mest z navedenimi meritvenimi pomanjkljivostmi imajo n.pr. sledeča slovenska mesta: Celje, Novo mesto, Črnomelj, Kočevje, Tržič, Škofja Loka, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Postojna, Ilirska Bistrica, Ajdovščina, Sežana, Šoštanj, Velenje in dr.

2. Pomanjkljiva organizacija del na uradni

uveljavitvi elaborata nove izmere.

Tudi dobro opravljena in popolna izmerna ne služi svojemu namenu; če ji neposredno takoj ne sledi klasiranje, izlaganje, izdelava operata z reproducijo načrtov in uveljavitev katastrskega operata kot končna cilja izmere. Vsako odlaganje navedenih storitev se poleg izgube na času pozneje maščuje tudi z viškom ponovnih dopolnilnih del.

Primerov opravljenih meritev, ki čakajo izdelave in uveljavitev operata imamo v Sloveniji več. Izraziti predstavnik je mesto Maribor, ki čaka s 7 katastrskimi občinami že nekaj let. Zaradi nadaljnih obstoječih novomeritvenih del, se število "čakajočih" elaboratov vedno veča, oziroma je perečnost oživljjanja nove izmere tembolj povdarjena.

V Ljubljani, kjer obstoja novomeritveni kat. operat novejšega datuma le za 3 katastrske občine, je pri izdelavi operata na podlagi tehnično dobre izmere, napravljena napaka v tem, da sploh ni bila opravljena klasifikacija parcel na terenu in reproducija načrtov. Poleg tega ima Ljubljana primer 2 katastrskih občin /k.o. Vič in Štepanj vas/, ki so ju začeli snemati že 1. 1944 pa še do danes nista dokončani.

V Kranju je temeljita nova meritev še v začetku, pa je mesto /Kranj/ silno zainteresirano na tem, da se izvedba del na izdelavi katastrskega operata pravočasno in pravilno organizira.

3. Slabo vzdrževanje - vzrok hitrega propadanja izmere.

Vsačo izmero, če se ne vzdržuje tečoče in pravilno, hitro odpove, posebno pa velja to danes v dobi hitrih in korenitih sprememb, za mestne numerične izmere.

V Sloveniji imamo le 3 mesta z numerično katastrsko izmero vendar nam to zadošča, da se prepričamo o slabem vzdrževanju.

Mesto Celje. Ti smo ga radi katastrsko pomajkljive in neuveljavljene nove izmere uvrstili v prvo skupino, moramo tudi takoj obravnavati kot poseben dokaz hitrega propadanja nevzdrževane izmere.

Meritev je bila kvalitetno opravljena prvič 1. 1900 z načrti 1:500 in izdelanim katastrskim operatom. Nevzdrževanje izmere je v kratkem času pripeljala do uničenja poligonske mreže in neuporabnosti operata tako, da se je 1. 1947 začela povsem nova meritev.

Negativno pa je tudi pri tej drugi po 1. 1947 opravljeni izmeri dejstvo, da ni bila opravljena s perspektivno uveljavitve v katastru in bo radi nevzdrževanja obsojena na hitro zastaranje.

Izmera Ljubljane /stari del/, ki je bila opravljena po numerični metodi l. 1911-13 je tudi danes že v takem stanju, da je potrebna obnova. Dočim je bilo v Celju vzdrževanje sploh opuščeno, je v Ljubljani izmera propadla radi nekvalitetnega vzdrževanja. Meritve niso bile navezane na poligonsko mrežo, temveč so bile opravljene na najenostavnnejši način s takoimenovanim "vmeranjem med v načrtu že obstoječe točke." Potrebna kontrolna merjenja so opuščali in meritve niso sploh izpolnjevale osnovnega pogoja, da se dajo samostojno izkartirati ter da na ta način služijo kot kontrola prvotnemu snemanju in kartiraju.

Nasprotno primeru v Celju, kjer tudi naj-novejša izmera ni vzdrževana, pa moramo povdariti, da se vzdrževanje 3 kat. občin /Zg. Šiška, Brinje in Dravlje/ novejšega porekla danes v redu opravlja.

Kot tretje mesto s katastrsko mestno izmero je Maribor, vendar pa v stanju vzdrževanja posebno pa poligonske mreže nimam podatkov.

Iz tega grobo prikazanega stanja mestnih izmer, je razvidno, da so le-te potrebne temeljitega izboljšanja.

Za popravo takega kritičnega stanja bo potrebno v bodoče vpoštevati osnovne potrebne meritvene principe. Konkretni predlogi za doseganje tega smotra, razvrščeni po fazah dela pa bi bili sledeči :

1/ Izmera naj bo opravljena po dolžini zemljiščem katastru tako, da zadosti vsem postavljenim namenom. Po tačnosti naj bo opravljena v skladu s predpisom novega pravilnika II. in III. da bo ustreza katastrskim in tehničnim potrebam mesta. Zaradi naglo nastajajočih številnih sprememb, je priporočljivo, da se terenska dela v eni katastrski občini končajo v eni sezoni in nepošredno za tem takoj izdela in uveljavi celotni katastrski operat.

Pomanjkljivo izvedene meritve iz skupine 1./ je potrebno čimprej izpopolniti in uradno uveljaviti, kajti nerazumljivo je, da ob tehnično dobrih načrtih merila 1:1000 ali celo 1:500 uradujemo z zastarelimi in nepreglednimi načrti merila 1:2880.

Meritvene elaborate teh izmer je potrebno že pred izpopolnitvijo oddati pristojnim Katastrskim upravam na uporabo in vzdrževanje.

Z ozirom na to, da kaže stanje po novi izmeri drugačno sliko kot stari operat in ni mogoče vzpostaviti popolne kontinuitete z identifikacijo vseh parcel starega in novega operata, bi bilo potrebno, da se tudi zemljiška knjiga prilagodi novemu - dejanskemu stanju ugotovljenemu z izmero, a ne da se operat nove izmere prilagodi staremu stanju v zemljiški knjigi. To vprašanje je povezano z ureditvijo in tolmačenjem zemljiškокnjiničnih predpisov, ki ne smejo biti taki, da pokvarijo rezultat in smisel nove izmere.

2. S primerno organizacijo zadavnega področja geodetsko-katastrske službe, je potrebno zagotoviti takojšnjo izvedbo del, ki sledijo izmeri, to je od klasiranja, izlaganja, izdelave operata in razmnožitve originalnih načrtov do uveljavitve katastrskega operata. Vsako zavlačevanje dokončanja in ozivitev novomeritvenega elaborata, kar se je do sedaj praviloma dogajalo, predstavlja občutno škodo.

3. Vzdrževanje izmere – posebno numerične, je treba posvetiti več pozornosti. Važno vlogo ima pri tem kvalitetno vzdrževanje poligonske mreže. Znano je namreč, da slabo vzdrževanje poligonske mreže, oziroma opuščanje navezave meritev na mrežo, kmalu uniči tehnično kvaliteto in prednosti numerične izmere.

Že v starem pravilniku je nedvoumno povdano, da mora biti vsaka meritev pri vzdrževanju opravljena vsaj z ono točnostjo, kot prvočna izmera na način in da jo je možno samostojno kartirati. Poleg tega služi vsaka meritev kot kontrola in dopolnilo prvočnemu snemanju in kartiraju. Brez teh osnovnih pogojev, oziroma odlik ne sme biti opravljena nobena meritev.

Tudi ne glede na pravilniške predpise, ki pa bodo v novem pravilniku, skladno s povečanimi tehničnimi potrebami poostreni, je nujnost snemanja na poligonsko mrežo tudi pri vzdrževanju otipljiva in jasna. Ni razloga, da bi se detajl, ki prihaja v načrte pri vzdrževanju, snemal ali kartiral z manjšo natančnostjo, kot je opravljena prvočna meri-

45

tev. Nasprotno so dani vsi pogoji, da se do-
datne - manjše meritve, pri katerih strokovnjak
lahko osredotoči vso pozornost na izvedbo naloge,
pravilnostnejše opravijo.

V mestih se poleg stalne uporabe dobre geodet-
ske osnove pojavičajo pogosto tudi potrebe, da
se za območja nekih ulic ali predelov mesta iz-
delajo načrti v večjem merilu. Ako je ves detajl
posnet na poligonsko mrežo ne predstavlja kar-
tiranje nobenega problema; v nasprotnem slučaju
pa se morajo v ta namen opraviti povsem nova
lokalna snemanja.

Primerov za takšno prakso, ko so lokalne meritve
iz navedenega razloga venomer ponavljajo imamo
osebno v Ljubljani obilo in nam med ostalimi
tudi ta okoliščina narekuje obnovu izmere stare
Ljubljane.

Poleg navedenih "kričečih" primerov mestnih iz-
mer, ki vpijejo po dokončanju in izpopolnitvi,
imamo tudi primere nujnih potreb po povsem novih
meritvah za nekatere mestne predele, kjer bo
operat 1:2800 več ne odgovarja: v Kranju, Mari-
boru in še drugod.

Potrebe po novih mestnih izmerah so povzeti
posebno danes v času intenzivnejše dejavnosti
na izpopolnjevanju komunalnih naprav, izgradnje
stanovanj in urejevanje mest sploh.

Ker se istočasno pojavljajo tudi važna obsežna
dela na ureditvi katastra, bo važno pravilno
določanje prioritete in pravilna zaposlitev
za mestne izmere specializiranega strokovnega
kadra.

V referatu navedene ugotovitve in predlogi,
ki niso laskavi za stanje mestnih izmer, naj
služijo kot opozorilo na nujnost urevanja, da
bi obstoječe mestne izmere izpopolnili, bo-
doče meritve pa naj bi opravili kvalitetno
in brez navedenih pomanjkljivosti, le tako
bodo zadovoljile postavljenemu namenu in se
približale tehničnemu nivoju ostalih mestnih
izmer v Jugoslaviji.

Klarič Matija.

TRIANGULACIJA V LR SLOVENIJI -

PERSPEKTIVNI PLAN

Referat za občni zbor Geod. društva LRS

leta 1955

Iz priloženega pregleda je razvidno stanje triangulačijskih del v LR Sloveniji. Upoštevana so vsa dela izvršena od strani Geografskega instituta in bivšega Oddelka za kataster in drž. posestva v Beogradu do II. svetovne vojne in vsa dela izvršena od osvoboditve leta 1945 do danes.

Kakor je razvidno iz pregleda je današnje stanje sledeče :

Na teritoriju LR Slovenije, ki obsega

površino od 2,026,773 ha (upoštevajoč

tudi površino Kopra), imamo :

33 trig. točk I. reda

69 " " II. gl. reda

134 " " II. dop. reda

450 " " III. gl. reda

550 " " III. dop. reda

2444 " " IV. reda

10 " " naknadnih

75 " " IV. reda določenih s

prec. bazno poligonometrijo

3765 trig. točk s k u p a j

Iz grafičnega pregleda je razvidno, da je z mrežo I. in II. reda pokriža celotna površina LR Slovenije.

s III. glavnim redom 69% površine LR Slovenije.

s III. dopol. redom 30% " "

a-a IV. redom 22% " "

Računajoč po 1. trig. točko katerega koli reda na 153 ha rabimo za celo površino LR Slovenije skupaj 13.234 trig. točk.

Če odštejemo že obstoječe trig. točke vidimo, da je treba postaviti še 9.469 trig. točk in to po približni ocenitvi

212 trig. točk III. glavn. reda,

1127 trig. točk III. dop. reda in

8130 trig. točk IV. reda

računajč

Letna zmogljivost 1 triangulatorja pri normalni terenski sezoni od 7 mesecev znaša v LR Sloveniji

največ okrog 65 trigonometričnih točk, računajoč pri tem tudi točke III. glavnega in dop. reda potrebnih za mrežo IV. reda.

To bi odgovarjalo površini 10.000 ha pri

taki gostoti trig. točk kjer 1 trig. točka pokrije površino od 153 ha oziroma površini od 13.000 ha če pride 1 točka na 200 ha.

Pri tem je vpoštevano tudi celotno delo na
 trigonom. višinomerstvu brez tehničnega nivelmana.

Zaradi primerjave navajam rezultate dosegene pred vojno v Srbiji in Makedoniji in Bosni leta 1938/39. /Po podatkih prof. ing. Svečnikova./

Leta 1938/39 je znašlo število triangulatorjev 44, število novodoločenih trig. točk 3160 /III. in IV. reda/, površina pokrita z mrežo III. in IV. reda 647 707 ha površina pokrita s trig. višinomerstvom 237 270 ha ali pa 36,5 %.

Gostota mreže : 1 točka na 205 ha.

Storilnost: 71,9 trig. točk na 1 triangulatorja 14700 ha na 1 triangulatorja.

Torej takrat se je trianguliralo obenem tudi v okrajih Srbije in Makedonije, kjer so ugodni pogoji za razvijanje mreže in kljub temu je povprečni rezultat 71,9 točk na 1 triangulatorja, pri tem pa je bilo izvršeno trig. višinomerstvo komaj na cca 1/3 površine!

Terenski stroški so znašali 4130,- din povprečno za 1 trig. točko oziroma če vzamemo faktor 10 dobimo 41.300,- din v današnjem denarju brez pisarniških stroškov.

Podatki predvojne triangulacije nam zagovorno prikažejo, da na storilnost 1 triangulatorja vplivajo sledeči faktorji :

- 1/ Zaraščenost in konfiguracija terena.
- 2/ Ali določamo nove trig. točke samo z ozirom na horizontalno pozicijo ali pa izvršujemo tudi trigonometrično višinomerstvo v svrhu določevanja nadmorskih višin trig. točk.
- 3/ Gostota trig. mreže - storilnost izražena v hektarjih pokrite površine raste pri redki mreži.
- 4/ Prevozna sredstva.

Tukaj bi omenil, da so od leta 1928 bile formirane tzv. "leteče" triangul. stupine, ki so imele povečani letni minimum pokrite površine zaradi uporabe stalnega vozila,

5/ Plansko izvajanje triangul. del na večjih področjih.

Kar se tiče zaraščnosti terena moramo podhariti, da je to glavna ovira pri izvajanjju triangul. del v LR Sloveniji in se naši tereni nikakor ne morejo primerjati s tereni v Srbiji in Makedoniji. Zato je tudi nemogoče, da zahtevamo od naših triangulatorjev rezultate, ki so doseženi na ugodnih terenih v Srbiji in Makedoniji in neobjektivne pricombe na račun zmogljivosti naših triangulatorjev niso bile na mestu.

K 5. točki je treba pripomniti, da zmogljivost raste pri trianguliranju večjih področij. Namreč če trianguliramo posamezne manjše površine, je odnos med "danimi" in novimi točkami nepovoljen, procentualno se izgublja veliko več časa na "danih" točkah kot pa pri trianguliranju večjih področij.

Omenili smo preje, da v LRS lahko računamo z letno zmogljivostjo od 65 trig. točk l triangulatorja.

To število pa se doseže samo z nadurnim delom ker obstajajo velike ovire pri delu zaradi potrebnega izsečevanja vizur, velikega števila ekscentričnih drevesnih signalov in postavljanja potrebnih visokih stojišč.

Znano je, da vsaka cerkev, določena kot trig. točka, daje veliko več dela kot druge trig. točke, ker se povečava število stojišč, pogoji za opazovanje na cerkevih stolpih sotekški in poveča se število merjenj ekscentritat.

Procent takih trig. točk je v LRS razmeroma velik, dočim so take točke v Srbiji in Makedoniji redke.

Vsi ti faktorji vplivajo na rezultate in se morajo upoštevati. Ž ozirom na zgoraj navедeno letno zmogljivost lahko računamo, da bi s kadrom od 10 triangulatorjev rabili še cca 14 let za preostala triangulacijska dela v LR Sloveniji.

Dejansko število let bi bilo nekaj manjše, ker je mreža III. reda že razvita na površini, ki znaša 69 % celotne površine LRS.

Terenska operativa, sekcija za triangulacijo GZ šteje danes 6 uslužbencev in radi tega znaša letosnja zmogljivost največ 390 trig. točk.

Če pogledamo grafični register izvršenih triangul. del v LRS, vidimo še velike praznine pri detajni triangulaciji, t.j. pri mreži IV. reda in tudi pri mreži III. dopol. reda.

Vsa dela pri detajlni triangulaciji so bila izvršena samo po naročilih investorjev - za momentalne potrebe hidrocentral, Geodetske uprave, rudnikov, mestnih ljudskih odborov, melioracij itd. namesto, da bi se načrtno izvajala triangulacijska dela na večjih povezanih področjih, kakor se to dela v LR Hrvatski, v LR BiH itd.

Hitro izvajanje nujnih triangul. del na ozko omejenih področjih za potrebe investorjev - s tendenco omejitve števila trig. točk na najnajnejše - je onemogočilo plansko in res kvalitetno razvijanje trigonom. omrežja.

Že večkrat sem povdaril, da je razvijanje trigonom. omrežja na teritoriju cele republike pravzaprav delo vsedržavnega značaja in se mora izvrševati po striktno določenem planu, ker edino s takim planskim delom lahko dobimo homogeno in res kvalitetno mrežo po geod. principu, da "gremo iz večjega k manjšemu".

Razumljivo je tudi to, da je triangulacija večjih področij cenejša že z ozirom na istočasno signalizacijo, ki se drugače pri manjših triangul. delih vedno obravnavlja, a z druge strani se zmanjša delo na tzv. "danh" točkah ker odpade večkratno vračanje na isto točko zaradi povezave novih manjših mrež.

Manjša triangul. dela so približno za 30% dražja in že iz tega vidika gledamo, bi končno morali začeti s planskim delom,

Perspektivni plan triangulacije LR Slovenije moramo vskladiti s perspektivnim planom nove izmere in s planom bodoče predvidene izgradnje industrije, hidrocentral in z ozirom na potrebne nove izmere mest. Nadalje pridejo v poštev področja kjer se misli izvršiti snimanje s pomočjo aerofotogrametrije, ker na takih pedročjih rabimo detajljno trigon. mrežo v svrhu določevanja "veznih" točk.

Iz tega vidika gledano bi morali izločiti področja ki niso tako "kritična" in v perspektivni plan za razdobje nadaljnjih desetih let pa moramo vključiti področja kjer se bo čimpreje rabila detajljna triangulacija.

V zvezi s predpisi pravilnika št. I moramo formirati in vzdrževati triangul. elaborate detajljne triangulacije z ozirom na določena omejena področja a to so sedanji okraji, katere bi v bodoče obdržali in imenovali "katastrske okraje".

Zato bi bilo umestno, da začnemo s planskim delom v tistih okrajih, kjer smo deloma že razvili mrežo detajljne triangulacije in ki pridejo v poštev za zgoraj našteta dela.

Našteli bomo področja, ki pridejo prvenstveno v poštev :

- 1/ Okraj Murska Sobota ... nova izmera,
- 2/ Okraj Celje - okolica .. deloma nova izmera, melioracije, izgradnja industrije,
- 3/ Okraj Maribor - okolica .. melioracije, industrija, hidrocentr.
- 4/ Okraj Ptuj melioracije,
- 5/ Okraj Kočevje ... eventuelna nova izmera,
- 6/ Okraj Gorica ... nova izmera,
- 7/ Trbovlje rudniči, hidrocentrale,
- 8/ Tolmin hidrocentrale,
- 9/ Ljubljana - mesto .. delna nova izmera.

Zaradi povezanosti okrajev Murska Sobota - Ptuj, moramo obenem zajeti področje okraja Ljutomer v cilju že preje navedene homogenosti in kvalitete mreže.

V priloženem pregledu imamo približno številó potrebnih novih trig. točk za posamezne okraje in sicer:

1/ Okraj Murska Sobota	273	trig. točk
2/ Okraj Celje - okolica	932	trig. točk
3/ Okraj Maribor - okolica	573	trig. točk
4/ Okraj Ptuj	458	trig. točk
5/ Okraj Kočevje	448	trig. točk
6/ Okraj Gorica	538	trig. točk
7/ Okraj Trbovlje	172	trig. točk
8/ Okraj Tolmin	473	trig. točk
9/ Okraj Ljubljana-mesto	<u>34</u>	<u>trig. točk</u>

S k u p a j : 3.901 trig. točk

torej s sedanjim stanjem personala /6 uslužbencev/ bi rabil polnih 10 let za izvršitev te naloge.

PERSPEKTIVNI PLAN ZA TRIANGULACIJSKA DELA
V LRS

A/ Personal :

1. Številčno stanje operative sekcije za triangulacijo je treba povečati in sicer rabimo 10 triangulatorjev da prideмо do letne zmogljivosti od vsaj 650 trig. točk.

2. Za pisarno rabimo 2 verzirana kalkulatorja za tekoča računska dela in do končno urejevanje elaborata. Razen tega rabimo enega stalnega risarja za urejevanje kart trigonometrične mreže, za risanje matic topografij trig. točk, za izdelavo preglednih kart, za razna vpisovanja, za izdelavo kopij, za vnašanje trig. točk v specialke, za izdelavo nivelmanških kart, za izdelavo matic topografij reperjev itd.

Po potrebi se mu dodeli še 1 pomožni risar.

B/ Instrumentarij :

Sedanje stanje instrumentarija je sledeče:
6 teodolitov Wild T II,
2 teodolita Zeissa Th 2,
Od Wildovih teodolitov je 1 dejansko ne uporabljiv in ostane samo 7 primernih teodolitov za vsa triangulacijska dela.

Obstoja še 1 teodolit Zeiss "D", ki pa nima primernega podatka na višinskem krogu in ne pride v poštev za trigonom. višinomerstvo.

Številčno stanje instrumentarija še ne odgovarja nadaljnim potrebam in nujno rabimo 1 precizni teodolit s kompletним priborom za precizno bazno poligonometrijo.

Razen tega rabimo še 2 teodolita za vsa triangulacijska dela a od teh naj bo 1 teodolit Wild T 3 s kompletnim priborom za precizno centriranje in signalnimi ploščami za opazovanje premikov pregrad.

V doglednem času bo treba proučevati premike pregrad, ki se bodo gradile na Pohorju /Lehen, Lobnica in pregrade akumul. bazenov na Pohorju, na Idrijci - Trebuši, Koritnici, Soči itd./.

Te garniture so nujno potrebne drugače ne bomo mogli izvrševati meritev kjer se zahteva največja preciznost.

S precizno bazno poligonometrijo smo dosegli že lepe uspehe pri razvijanju preciznih poligonov za določevanje trig. točk IV. reda HC Krško, HE Idrijca - Trebuša - in ker smo morali vrniti izposojeni pribor Beograjskemu institutu, je res že skrajni čas, da nabavimo eno kompletno garnituro.

V poštev pridejo firme "Kern", Wild in Zeiss. Firma Zeiss izdeluje zdaj horizontalne precizne bimetalne late, ki so baje celo boljše od invarskeh lat firme "Kern".

C/ Prevóz.

Uporaba težkih kamionov ni ekonomična zaradi velike potrošnje bencina in zaradi omejenega izkorisčanja cest. Vozovi so preširoki za nekatere gozdne ceste in triangulator ne more racionalno izkoristiti takega vozila.

Priporočljiva bi bila nabava džipov s prikolicami, ki se že izdelujejo v naši tovarni in da naše težke kamione prodamo.

Z uporabo lahkega vozila bi se storilnost posameznega triangulatorja precej dvignila in stroški prevoza bi bili manjši.

D/ Pian za leto 1955.

1. Priporočljivo bi bilo, da se triangulira še preostali del Murske Šebole.
2. Da se triangulira področje Soče, ki pride v poštev za hidrocentrale in Goriška brda.
3. Da se začne s triangulacijo mesta Ljubljane po predloženem projektu.
To bi mogli izvršiti z lastnim kadrom. Detajlnega plana začasno ni mogoče izdelati dokler ne bo kreditov za plansko razvijanje trig. mreže v LRS, upamo pa, da se bodo upoštevale iznešene sugestije na merodajnem mestu.

E/ Arhiviranje triangul. elaborata.

Že večkrat je bilo obravnavano vprašanje arhiviranja triangul. elaborata in to še danes ni načelno rešeno. Dejstvo je da so ti elaborati stalno potrebeni operativi, ki izvršuje triangulacijska dela v LRS in da se ne morejo odvojiti dokler niso zaključena vsa dela na detajlni triangulaciji posameznega okraja.

Ko je enkrat en celi okraj pokrit z mrežo IV. reda, potem lahko izvršimo dokončno arhiviranje.

Načelno bi se dale sledeče sugestije :

1. zbrati je potrebno vse podatke za trig. točke I. reda, ki se nahajajo na področju LRS - in sicer: topografske opise teh točk, koordinate, smerne kote, dolžine stranic, kartu mreže I. reda in to je treba povezati v eno knjigo,

2. Isto naj se napravi za točke II. reda.

To bi se dalo napraviti, ker je cela LRS že pokrita z mrežo I. in III. reda.

3. Čim se konča s triangulacijo IV. reda posameznega okraja, naj se v eno ali več knjig povzemejo vse topografije trig. točk, ki se nahajajo na področju dotednega okraja, počevši od I. reda pa do zaključna IV. reda.

Stare topografije naj se predelajo po novem vzorcu kjer so vpisane koordinate nadmorske višine, smerni koti in kjer je tudi vrisana situacija v merilu 1:50.000 poleg detajline topografije.

Po 1. primerek teh knjig detajlne triangulacije bi eventualno dobil katastrski urad na sedežu določne okrajne skupnosti s kopijo karte trigonom. mreže IV. reda.

S tem bi se dala možnost uslužbencem kat. urada, da meritve večjega obsega - n.pr. novih cest itd. - navežejo na obstoječe trig. mrežo in obenem da sodelujejo pri vzdrževanju teh točk.

4. Za vsak okraj naj se formira register obstoječih trig. obrazcev, izkoriščenih številki trig. točk, izkoriščenih zaporednih številki računanje, nadalje naj se izvrši registracija uničenih trig. točk /n.pr. vsled zazidave večjih kompleksov - primer Šiške itd/.

Ti registri so potrebni operativni in arhivski službi.

5. Izdelati je potrebno matrice za vse karte trig. mrež in vse dopolnitve je treba vnašati v originalne karte - sekcijs in v matrice.

6. Vsako leto je treba sestaviti pregled izvršenih triangul. deli s številčnimi podatki, z označbo delališča, investitorja itd. obenem pa je treba izvršiti registracijo v grafičnem registru triangul. del LRS.

7. Pristopiti je treba ustreznom urejevanju starih elaboratov, ki se nahajajo v mapnem arhivu, tako da lahko vsak strokovnjak najde potrebne podatke.
Te elaborate je potrebno opremiti s potrebnimi registri.

8. Trig. točke naj se vršijo v specialke merila 1:50,000 in 1:25,000 /v kolikor obstajajo/, en komplet teh specialk rabi Geodetska uprava IRS, 1 komplet mapni arhiv in 1 komplet operativa.

9. Geodetska uprava IRS bi rabila v treh primerkih seznama koordinat, trig. obr. št. 5, št. 5 a, topografije in karte trig. mreže.

F/ Vzdrževanje trig. točk.

Vzdrževanje trig. točk bi moralo biti obvezno ravno tako kot vzdrževanje katastra.

U mestno bi bilo sčasoma izvršiti revizijo obstoječih točk. Trig. točke so relativno drage in že zaradi tega se izplača vzdrževanje. To vprašanje je bilo obravnavano deloma na kongresu v Zagrebu leta 1953 in bi bilo dobro, da glavna Geodetska uprava izda nayodila za to vzdrževanje.

S tem bi zaključili ta referat, ker mislim, da so v glavnem zajeta vsa važnejša vprašanja, ki spadajo v perspektivni plan za izvedbo triangul., del v IRS.

Ing. Franjo Rudl.

Gatnik M.

KRATEK REFERAT O ŠOLSTVU

Pri razmotrivanju strokovnega šolstva se moramo dotalniti šolstva, ki je predhodno za vstop na srednje ali visoko strokovno šolstvo, to so osnovne šole in gimnazije. Komisija za šolstvo je prišla do zaključka, da osnovno šolstvo ni organizirano in ne daje dijaku tiste osnove, ki bi mu bila potrebna za prehod v gimnazijo. Sam učni načrt je preobsežen in se otroci uče mnogih stvari na pamet, ki jih še ne morejo dojemati in so jim več ali manj nerazumljive. Npr. učenje zgodovine in zemljepisa je šablonsko, avtomatično in preko meja otroškega razuma. Tudi z računstvom je skoraj isto in otrok ne dojema računstva z mislijo, temveč se nekaj nauči, da dobi čim boljši red. Računsko razmišljanje se mora vaditi že v prvem razredu osnovne šole, kajti to je mujno za poznejši razvoj v gimnaziji. V osnovni šoli bi moral otrok dobiti vso potrebno znanje v šoli sami s tem, da doma naredi domače naloge, ostali čas pa bi moral biti prost za njegovo otroško izživljjanje in telesni razvoj. Danes pa je v tem pogledu ravno obratno. Otrok presedi cele popoldneve doma, da se nauči raznih lekcij na pamet, kajti z razumom jih ne more dojeti, ker so za njega pretežke. Predmeti, kakor npr. prirodopis, fizika bi morali biti v takem obsegu, da si otrok lahko toimači prirodne pojave v sami prirodi, ki ga otkroža in ki je za njega zanimiva in dojemljiva. Iz poročila referentov na posvetu v Novem Sadu, je bilo razvidno, da je osnovno šolstvo v drugih republikah

še na slabšem, ker tam primanjkuje učiteljskega kadra, ki je skoraj v celoti pritegnjen na nižje gimnazije.

V nižji gimnaziji pripravljajo otroka spesialno samo za prehod v višjo gimnazijo in nižja gimnazija ni zaključena celota, ki bi bila kot osnova za prehod na strokovno šolstvo. Absolventi nižje gimnazije ne poznajo geometrijskega risanja, fiziko se uče na pamet brez preiskusov, kajti oprema šole, posebno nižjih gimnazij na podeželju je zelo pomankljiva. Danes je nižja gimnazija že v vsakem večjem kraju, kar je hvale vredno za dvig podeželja; z druge strani so pa te gimnazije včasih slabe, ker nimajo niti prostorov, niti opreme, še manj pa predavateljskega kadra. So primeri, da predava en predavatelj vse predmete in seveda zaradi tega kakovost predavanj trpi. Dijaki, ki pridejo iz nižjih gimnazij v strokovne šole imajo zelo različno znanje; zapaža pa se, da je kader iz podeželskih gimnazij marljivejši, bistrejši, kakor mestni, ki prihaja v strokovne šole več ali manj zaradi slabega uspeha na gimnaziji. Višja gimnazija tudi ne da maturanta pripravljenega za visoko tehnično šolo, kajti njemu je n.pr. opisna geometrija "španska vas", tujega jezika ne obvlada popolnoma niti enega /vsaј pasivno/, to se pravi, da dijak ni "maturus" za prehod na visoko šolstvo.

Že nižja gimnazija bi morala bolj paziti na pravilno usmerjanje dijakov na strokovno šolstvo in razumeti, da ni tisti dijak, ki je slab samo za srednjo tehnično šolo ali

- 63 -

gradbeno šolo temveč bi se morali vpisati tisti dijaki, ki čutijo veselje do tehnične stroke in imajo za to podlago. Še danes vladav pri mestnih ljudeh mišljenje, da je srednja strokovna šola nekaj manj vrednega in je težnja vseh roditeljev, da njihovi otroci maturirajo na gimnaziji in jim je edino to "zveličamna" izobrazba.

Na posvetovanju v Novem Sadu je bila živahnata debata o času šolanja, ali naj bo geometrska srednja šola $4\frac{1}{4}$, $4\frac{1}{2}$, $6\frac{1}{2}$, $6\frac{3}{4}$ let.

Po kratki debati je prišlo do zaključka, da je edino pravilno šolanje $4\frac{1}{2}$, ali $6\frac{3}{4}$. Vse druge možnosti ne bi dale boljših rezultatov, kakor navedeni dve. Diskutanti, delegati raznih republik, so trmoglavno zagovarjali vsak svoje gledanje in zagovorniki $4\frac{1}{2}$ ali $6\frac{3}{4}$ so pokazali pozitivne in negativne strani enega in drugega sistema. Po več urni debati je prišlo do zaključka, naj bo šolanje v geometrski šoli skupaj devetletno. Posamezne republike pa naj si to prikroje z ozirom na njihove možnosti in pogoje na $4\frac{1}{2}$ ali $6\frac{3}{4}$. Posvet je prišel do zaključka, da mora biti učna snov za oba tipa šolanja enaka. Geodetsko društvo mora spremljati uspehe in neuspehe enega ali drugega sistema, da se bo ugotovilo, kateri sistem da boljše kadre za operativno, tako v strokovnem, kakor tudi v pogledu splošne izobrazbe.

Posamezne geometrske šole naj izdelajo učni program za njihov tip šole, da bi v mesecu juniju na konferenci o strokovnem šolstvu lahko razpravljalni in prišli do enotnega programa.

Večina geometrskih srednjih šol nima zastonega instrumentarija za pravitično izvajanje terenskih del, posebno se čuti pomanjkanje novejših tipov teodolitov, planimetrov in podobno. Dijali nimajo na razpolago dovolj učnih knjig; včar je bilo izdano po osvoboditvi je pošlo, dočim z za izdajo novih učbenikov ni finančnih sredstev. Posvet priporoča geodetskim upravam, da omogočijo nabavo najpotrebejših instrumentov in učil, ker le tako bodo prišli iz šole takri kadri, kakršne operativa želi. Večina delegatov je zastopala stališče, naj bi geometrske šole postale v kolikor še nisc, šole geodetske uprave. S tem niso soglašali nekateri delegati, ker smatrajo, da ke šola stvar prosvete, ne pa geodetske vptjanove, ki ima ogromne naloge pri urejevanju katastra, pri osnovnih geodetskih delih, novi izmeri itd.

Za pravilno izvajanje učnega načrta pri geodetskih računih, vajah, izdelavi načrtov in tehničnemu risanju bi moral biti poleg rednega predavatelja še asistent tako, da bi prišlo na vsakega maksimalno 15 učencev. To bi razbremenilo samega predavatelja, obenem pa pa imeli neposredno kontrolo že pri izvajanjju in ne šele po končanem delu.

Nekatere geometrske šole nimajo niti enega predavatelja, ki bi imel visokošolsko kvalifikacijo, temveč so večinoma le s srednješolsko izobrazbo. V bodoče

je potrebno pritegniti na srednje strokovno šolstvo visoko kvalificirane predavatelje in urediti pravilno nagrajevanje z ozirom na operativo. Sedaj strokovni učitelji zapuščajo šole in se vračajo v operativo, kar jim tudi ne moremo zameriti, saj je razlika v nagrajevanju precejšnja.

Geodetski odseki fakultet v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani imajo različne učne načrte tako v dobi študija, kakor v samem programu. Morali bi proučiti enotnost snovi na vseh fakultetih. Prav tako so na posvetovanju predlagali, da bi se čisto geodetski odseki preformirali v geodetsko kulturno-tehnične odseke, kajti s tem bi bila dana absolventom širša možnost dejavnosti, posebno na melioracijah in komasacijah.

Kakor v drugih republikah, tako je tudi v Ljudski republiki Sloveniji oprema srednjih in višjih geodetskih šol pomanjkljiva in s tem je tudi pomanjkljivo praktično znanje absolventov. Nujno je povečanje predavateljskega kadra na srednji geometrski šoli predvsem pa visoko kvalificiranega kadra, ki mora imeti najmanj 3 leta terenske prakse in seveda tudi v detajlni izmeri, saj to je glavna naloga šolanega srednjega kadra.

Probleme strokovnega šolstva ne bo mogla rešiti niti Geodetska uprava, niti ostala geodetska operativa, temveč je to stvar skupnosti, ki je dolžna pionirjem skoraj vsake gradbene dejavnosti pomagati tako finančno, kakor moralno. Res je, da geodetska stroka ni toliko znana v široki javnosti, to so pa krivi sami geodetski

zavajajoče stiči na podlagi izkušenj in dojmov, ki jih je dobil v letu 1946. Leta 1946 je v članku v reviji "Geodetski vestnik" na naslovu s tem vnosom razpravljal državni strokovnjaki, ki svojo stroko ne popularizirajo, temveč se krčevito drže svojih trigonometričnih in poligonskih točk in zato javnosti niso znani problemi geodetskega strokovnega šolstva.

Občni zbor društva geodetskih inženirjev in geometrov je tisti organ, ki mora prineseti sklepe in navodila prosvetnim in političnim forumom za napredno vzgojo mladih kadrov.

Zadnik Ljuban

III. PLENUM IN SKLEPI.

Iz zapisnika
plenuma Geodetskega društva LRS v Ljubljani
dne 7. II. 1955.

Prav gotovo je bila na tem plenumu, ki so mu prisostvovali vsi člani odbora, ena izmed najbolj zanimivih in plodnih debat.

Najprej si oglejmo dnevni red:

- 1/ Razprava in pripombe k referatom za Novi Sad.
- 2/ Določitev članarine /redne, izredne in gospodarske/ in ureditev finančnega vprašanja s podružnicami ter končno pretres proračuna za leto 1955.
- 3/ Organizacija občnega zbora društva za dan 12. III. 1955.
- 4/ Predlogi za sestavo kandidatne liste novega upravnega odbora.
- 5/ Razno.

Kakor je bilo pričakovati, je bilo glavno vprašanje doseči enotnost misli glede revizije katastra.

Najprej je tov. Košir obrazložil svoje stališče, ki je bilo tudi objavljeno v prejšnji številki, obenem pa je tudi omenil, da predvidena revizija GU s površino 485.000 ha za leto 1955 ne ustreza, tako po obsegu, kakor zaradi pomanjkanja izurjenega kadra. Skratka taka številka je neosnovana. Delno naj bi prišel tudi v poštev predlog tov. Križaja, da bi ugotovili spremembe po površinah.

Tov. ing. Kregar je bil mnenja, da revizija ne bo gotovo dala takih rezultatov, ki bi bili v razmerju s samimi stroški. Poleg tega ni pri nas agronomov, ki bi bili kos pravilnemu klasificiranju; skratka člani odbora so enotni, da tako revizija s takimi pogoji ne predstavlja pravilnega izhoda, medtem ko se je edino tov. Trnovec potegoval za nasprotno stran. Tov. Zadnik se je še najbolj približal oziroma obrazložil stališče, ki je še najrealnejše. Po njegovem mnenju naj bi izvedli revizijo v gospodarsko intenzivnih krajih po prijavah, istočasno pa tudi popolno revizijo. Poleg tega se tudi ni strinjal s predlogom tov. Trnovca, naj bi rešil ta problem Izvršni svet, ki ima na razpolago dvoje strokovnih mnenj. Strokovnjaki so dolžni, da dajejo svoje predloge in pomagajo pristojnim političnim in upravnim zastopnikom, ne da bi jih pustili osameljene.

Po predlogu GU bi morala za nekaj let zaostati vsa obščina merjenja, kar bi lahko imelo v gospodarstvu vidne in trajne posledice. Napaka direktorja GU je, da ni videl stanja katastra že prej. Za tako revizijo, ki jo predvideva GU kar čez noč, nimamo niti določenih predpisov.

Nato so bili sprejeti sklepi, ki jih boste brali v dopisu "Izvršnemu svetu Ljudske skupščine LRS".

Glede šolstva sta izrazila svoje mnenje tov. Zadnik in Steiner. Obe mnenji boste lahko brali v strnjeni cbliki v posobnem članku.

Članarina za leto 1955 naj bi bila po 30.- din mesečno s pogojem, da bo vsak član društva sprejel letno 6 številk "Vestnika".

Gospodarska članarina naj bi se stekala v centralo v Ljubljano. V zvezi s financami naj omenim, da je plenum podelil nagrado v znesku din 5.000.- tov. predsedniku in tajniku društva za njuno požrtvovalno delo.

Za izvedbo priprav za občni zbor je bil izvoljen odbor pod vodstvom tov. Vodnika Hinka. Kandidatne liste niso sestavili oz. predlagali, pač pa naj bi jo predlagali na občnem zboru društva.

Sprejeli so tudi svlep, da se društvo načrati na inozemske strokovne revije, ki naj bi vrožile med članstvom. Važnejše članye bi priobčili v našem "Vestniku". Redakcijskemu odboru "Vestnika" je bil dodeljen v pomoč tov. Raus Andrej.

Š. plenuma geodetskih strokovnjakov v
Novem Sadu od 27. II. do 2. III. 1955.

Kratek pregled

Najprej je bilo podano poročilo o delu Zveze in posameznih društev. Naše društvo je imelo ponovno na dnevnem redu vprašanje napredovanja geodetov, geometrov, katastrskih referentov in ridarjev. To vprašanje zanima tudi Zvezo sindikatov Jugoslavije.

Kot druga točka se je obravnavalo vprašanje fotogrametričnega društva, ki ga je v imenu Zveze geodetskih in fotogrametričnih društev pripravil ing. Čuček. To vprašanje je bilo na predhodnem plenumu rešeno v drugi obliki. Tov. prof. ing. Čučka se naproša, da v naslednji številki "Vestnika" poda svoje stališče glede včlanjenja v Mednarodno organizacijo fotogrametričnih društev, ker društva o tem ni informirala. V Mednarodno komisijo kartografov, fotogrametrov, instrumentarijev in za metode dela je bil poleg ostalih izvoljen tov. ing. Rudl. V Mednarodno komisijo za urbanizem je bil izvoljen tov. ing. Ranc Bogomir. V komisijo za nagrade in profesionalno aktualnost tov. Zadnik, za fotogrametrični instrumentarij pa tov. ing. Čuček.

Poleg tega je bilo sklenjeno, da se finančno pomaga pri tiskanju Geodetskega lista. Sprejet je bil sklep, da se posamezne republike obvezajo preko geodetskih uprav, da dodelijo oziroma prispevajo s subvencijo potrebna sredstva za objavo materiala e tega plenuma. Prav tako je bilo

priporočeno, da postanejo vsi člani društev naročniki Geodetskega lista. Trenutno je v Sloveniji naročenih na Geodetski list 11 ustanov, 12 katastrskih uradov in 155 posameznikov, kar je 60 % članstva.

V bodoče bo Zveza tudi tiskala "Geodetski godišnjak"; v katerem bodo povdarjeni predvsem momenti iz prakse /formule, način dela, uredbe itd./ V tej zvezi so vsi vabljeni, da iznesejo svoje predloge. Prav tako je bilo določeno, da bo septembra strokovni posvet iz fotogrametrije v Splitu. Pozneje bo tudi drugo posvetovanje iz kartografskih del, verjetno v jesenskih mesecih v Beogradu.

Plenuma so se poleg delegatov društev udeležili tudi predstavniki katastrskih uprav, okrajev in drugih gospodarskih organizacij.

Po končanem posvetu so vsi navzoči napravili ekskurzijo in si ogledali delo fotogrametričnega zavoda in Geokarte. V bodoče so tave strokovne ekskurzije zelo zaželjene.

Po zapisnikih :

M. O.

Svlepi plenuma geodetskih strokovnjakov v Novem Sadu, ki je bil od 27.II. do 2.III. 1955.

Uredba o katastru določa, da mora kataster služiti v tehnično-ekonomski in statistične namene za izdelavo zemljiških knjig in za podlago pri določanju katastrskega dohodka.

Vojno upoštevanje in premajhna srb, stalnodedelna kataster v neurejeno stanje.

Hitre in obšežne spremembe o imovinsko-pravnem odnosu, ki so se pojavljale od osvoboditve do daenski izvedbo agrarne reforme in kolonizacije, so v mnogočem preobrazile strokovno delo v socialistični ekonomiki. Tudi industrijske, prometne in komunalne gradnje niso mogle biti redno urejane v obstoječi evidenci.

Z osnovanjem novega načina za določanje poljedelskega dohodka na podlagi katastra, z uvajanjem predpisov in uredb v smislu dviga našega poljedelstva in ustvarjanjem enavopravnih odnosov na zemljišču, je nastala najnajna potreba po ureditvi katastra v najkrajšem času.

Kataster v naši republiki je precej raznovrsten in navidezno odgovarja navedenim namenom, vendar je nujno potrebno, da se dopolni v vseh pomankljivostih s stalnim vzdrževanjem. Samo tak bi odgovarjal potrebam sedanji socialistični ekonomiki in praksi.

Zveza društev geodetskih inženirjev in geometrov FLRJ je sklicalna v dneh 27. in 28. II. 1955 v Novem Sadu posvetovljene geodetskih strokovnjakov z namenom, da razpravlja o katastru in določi način reševanja revizije katastra.

Delegati plenuma so sklenili, da je treba preiti v urejevanju katastra na področju FLRJ z nekim predhodno določenim planom upoštevajoč pri tem, da mora kataster razpolagati z določenim številom zanesljivih podatkov o zemljišču tako glede oblike, površine, vulture, razreda in katastrskega dohodka. To naložje je mogoče izvršiti v nekoliko daljšem času. Ker pa je novi način določanja poljedelstvenega dohodka na podlagi katastra pri nas uveden že večinoma po vsej državi, je potrebno usmerjati delo tako, da se bo prvenstveno zadovoljilo tej potrebi.

Za pravilno izvedbo te naloge je potrebno razdeliti delo v dve fazi:

Prva naloga mora biti primerjanje pospstnega stanja in sprememb v zvezi z reševanjem predloženih prijav po odločbi HIV-p.

Za njeno pravilno reševanje je potrebno :

- da se takoj izdelajo potrebne obrazložitve v smislu dokumentacije o prijanju sprememb posestnega stanja, brez katerih se ne more pravilno razvijati registriranje nastalih sprememb;
- da ljudski odbori zagotovijo popolno izvajanje odredbe člena 22. Uredbe o katastru z vsem razpoložljivim strokovnim

o sebjem urada za kataster

- c/ da republiške geodetske uprave v letu 1955 pomagajo svojim strokovnim operativam opravljanje te naloge, kjer se za to potreba;
- d/ O vprašanju nepravilnosti, ki izvirajo zaradi zastarelosti klasiiranja zemljišča, da ljudski odbori ta rešujejo v soglasnosti z geodetskimi unrvami v okviru dosedanja sistema in pazijo, da se nepravilnosti ne bi stopnjevale.

Navedeni učrti lahko pripomorejo, da se s pospešenim postopkom zadovolji časovnemu odstopku nesoglasij v osnovnile elementih katastra.

Zaradi tega je potrebno vzporedno s takimi učrti preiti postopoma k globljemu reševanju urejevanja katastra s pomočjo pregleda posestnega stanja, tehnične reambulacije ali nove izmere. To je ugotovljeno v odstotkih v nastalih spremembah pri dosedanjih planih in operativi.

Mnenja smo, da je v ta namen prvenstveno treba pregledati obstoječe stanje in nato utrditi katastrske občine, v katerih je hujno opraviti eno izmer navedenih operacij.

Način in pravilnosti, po katerih se opravljajo nova merjenja, že obstojajo in se jih moramo pridržavati po teh delih.

Za dela reambulaciji so predvideni principi tehničnih del, vendar v tem smislu praksa do sedaj ni obdelala najugodnejših metod in organizacije.

S tega stališča priporočamo :

- 1/ predpisati očvirna navodila za opravljanje del na pregledu posestnega stanja in reambulacije, ki naj bi jih dopolnili republiški organi geodetske službe po specifičnih prilikah svojih pokoliščin;
- 2/ zagotoviti pravilno beleženje in označevanje posesti;
- 3/ vse izmere opravljati s tisto točnostjo, ki odgovarja točnosti osnovnih meritev;
- 4/ preučiti možnost poenostavljenja dosedanjih izmer v pogledu načina in vsebine;
- 5/ preučiti možnost fotogrametrične izmere v te namene;
- 6/ Ta dela je potrebno, da opravi operativna geodetska uprava ljudstva republike v sodelovanju katastrskih uprav okrajev;
- 7/ s pregledom posestnega stanja reambulacije in novo izmero primerjati in premeriti dejansko stanje na terenu;
- 8/ Utrjeno stanje je potrebno preveriti z izlaganjem. Po potrebi je pregledati dokumentacije nastalih sprememb glede imovinskih odnosov;
- 9/ Nastale spremembe prenesti preko katastrskih načrtov operat in dostaviti zemljiški knjigi, kjer obstoji zaradi vzdrževanja soglasij;
- 10/ po potrebi sestaviti nov operat in razmerno načrte;
- 11/ Na podlagi obnovljenih katastrskih načrtov težiti na tem, da se s fotogrametrijo izdela katastrska pregledna karta v merilu 1 : 5000 ali 1 : 10.000.

- 10 -
- 10 -

Popisni kataster.

Precej je bilo govora tudi o popisnem katastru, ki zavzema približno 1/4 površine naše države. V ta namen so bili sprejeti tudi nekateri sklepi. Ker pa v Sloveniji takega primera nimamo, ne bi imelo smisla, da bi jih navajali.

Revizija klasifikacije.

Pri vprašanju bonitiranja in katastrskega klasiranja zemljišča ter njegovi problematički se osvoje naslednji sklepi :

1/ Ugotovljeno je, da obstoječe stanje katastrskega zemljišča začasno lahko služi za obdavčevanje dohodkov od zemljišča. V kolikor obstojajo neenakosti pri obdavčevanju so vzroki zaradi :

- a/ zastarelosti meja katastrskih okrajev,
- b/ višine lestvice katastrskega dohodka, toda zlasti vpliva različnega odstotka najčešče dohodkov od živinoreje,
- c/ različnih davčnih stopenj po upravnih okrajih.

2/ Z ozirom na obstoječe stanje katastrskega klasiranja, ki je različno po svoji starosti in načinu izvedbe, obstaja potreba :

- a/ po popolni obnovi detajlnega katastrskega klasiranja zemljišča v krajih, kjer je klasiranje zastarel in ne odgovarja dejanskemu stanju kakor tudi tam, kjer je klasiranje izvršeno po popisnem katastru in katero je treba je treba opraviti po izvršeni detajlni izmeri;
- b/ po reviziji klasiranja zemljišča v zvezi s členom 25. uredbe o zemljiškem katastru;
- c/ po rednem vzdrževanju - klasiranja zemljišča.

Pri obnovi in reviziji klasiranja zemljišča v katastrskih okrajih je potrebno predhodno izvesti revizijo mej katastrskih okrajov in določitev lestvice katastrskega dohodka v novo formiranih katastrskih okrajih.

Meje katastrskih okrajov naj določijo komisije osnovane od strani geodetskih uprav ljudstvih republik v soglasju z Zvezno geodetsko upravo.

3/ Da bi se zemljiški kataster postavil na širšo osnovo v smislu čl. 1, Uredbe o zemljiškem katastru je potrebno pri izvedbi obnove klasiranja zemljišča zbirati in obdelovati vse podatke, ki podrobno karakterizirajo dejansko stanje terena in ki so predvideni z načrtom pravilnika o bonitiranju in katastrskem klasiranju zemljišča.

4/ da bi okrajna komisija za določanje katastrskega dohodka mogla določiti višino katastrskega dohodka na odgovarjajočih gospodarstvih in parcelah se priporoča, da agromomi geodetske službe kot najbolj počlicani predhodno odredijo gospodarstva in parcele, na katerih bi se zbirali potrebeni podatki.

Določanje višine lestvice katastrskega dohodka po kulturah in razredih, časovno in metodološko, je potrebno izvesti na način, ki bi zagotovil večjo natančnost.

5/ Ker je dohodek od živinoreje zelo spremenljiv se priporoča, da se ugotovi možnost odvajanja dohodka od živinoreje iz lestvice katastrskega dohodka tako, da se odstotek dohodka živinoreje vključi v skupno sumo katastrskega dohodka po kulturah.

Predvidovati je potrebno določanje lestvice katastrskega čistega dohodka kadar nastanejo za to ugodni pogoji.

6/ V interesu pravilnega in enakomernega bonitiranja in katastrskega klasiranja zemljišča se priporoča, da obnovo in revizijo detajnega klasiranja zemljišča izvršuje kot član komisije agronomski inženir geodetske službe, medtem ko vzdrževanje starega klasiranja zemljišča more izvrševati kot član komisije izučen inženir agronomije s službo tudi v drugih ustanovah, vendar v soglasju s pristojno geodetsko upravo...

V kolikor ta predlog ni v soglasju s predpisi člena 17. Uredbe o zemljiščem katastru, se lahko predлага v tem smislu tudi njegova spremembra.

7/ Ker bodo podatki, ki obstoje v geodetski službi kot tudi podatki, ki se predvidevajo po novem pravilniku o bonitiranju in katastrskem klasiranju zemljišča lahko potrebeni in koristni tudi za druge službe predlagamo, da agronomi geodetske službe izvršijo njihovo urejevanje in obdelavo toda da publikacijo vršijo geodetske uprave.

III. V E S T I :

Pregled strokovnih predavanj

v letu 1954 - 55.

V zadnjem letnem razdobju je priredilo društvo več predavanj, ki pa so se izvedla zaradi raznesticitev članov po terenu v glavnem v zimstih mesecih.

Prvo predavanje je imel tov. ing. Franjo Rudl v štirih delih in sicer o pripomočkih za računanje površin.

Ing. Vodušek je imel predavanje o delu geodetov in geofizikov v Rimu.

Ing. Podpečan je v dveh delih predaval o kartografiji.

Ing. Tomkiewicz je predaval o uporabni geodeziji.

Vsem predavateljem se društvo toplo zahvaljuje in se jim priporoča v bodoče.

M.O.

SLOVO OD ZASLUŽNIH STRÖKOVNIH USLUŽBENCEV.

V nedeljo dne 6.III.t.l. se je ves delovni kolektiv Geodetskega zavoda LRS v Ljubljani poslovil od svojega dosedanjega direktorja tov. ing. Kregarja, ki odhaja na drugo službeno mesto. Prisrčnost poslovilnega večera je pokazala, kako priljubljen in spoštovan je bil tov. ing. Kregar med svojim kolektivom, da je v treh letih svojega vodstva pri Geodetskem zavodu počašal naj lahko razgledan, zaveden in pošten predstojnik doprineše za dvig ustanove. Njegova zasluga je bila, da je s posrečeno izbiro svojih strokovnih sodelavcev dvignil geodetski zavod na zavidljivo višino tako v strokovnem kot v moralnem oziru ter pripomogel k vespličnemu ugledu Geodetskega zavoda kot solidni ustanovi. Kolektiv pa je zopet pridobil s pravičnim in organizatorično sposobnim vodstvom do tedaj izgubljeno sigurnost in zaupanje v nepristransko zakonitost upravnega poslovanja, kar vse je bilo pod prejšnjim vodstvom dokaj omajano.

Geodetski zavod LRS v Ljubljani je v teh letih, kar mu je bil direktor tov. ing. Kregar, dosegel v strokovnem pogledu izreden napredok, kar je predvsem pripomoglo dejstvo, da se je zavod tehnično precej na novo opremil in razvil tudi druge panoge geodetskega dejstvovanja. Koliko kljut je bilo treba pritisniti, da so uspele vse akcije lahko presodi vsakdo, kdor le ve, koliko zaprek je treba včasih premostiti za nabavo dragih instrumentov, saj je vse to zvezano z dragocenimi devizami.

Istečasno z odhodom direktorja ing. Kregarja se je kolektiv Geodetskega zavoda poslovil tudi od njegovega operativnega pomembnika tov. Antona Kosirja, ki odhaja na Geodetsko upravo za direktorja. Tudi od njega se je kolektiv Geodetskega zavoda poslovil z vso prisrčnostjo, ki pripada priljubljenemu in sposobnemu strokovnemu delavcu obenem z veseljem v srcu, da je Geodetski zavod, oziroma velje vsa stroka, dobila na svoje vodstvo končno že razgledanega in nepristranskega strokovnjaka, v katerem bodo prav gotovo našli vsi vse razumevanje, kar so vse do sedaj zamanisvali. Za novega direktorja Geodetskega zavoda je bil imenovan ing. Šverl Marko, katerega kolektiv pozdravlja z željo, da bi z enako srečno roko vodil Geodetski zavod dalje, kakor ga je njegov prednik.

S. M.